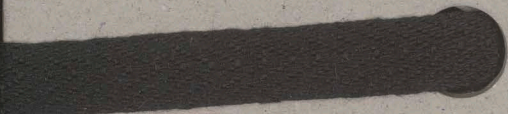

8048

Bibl. Jag.

N

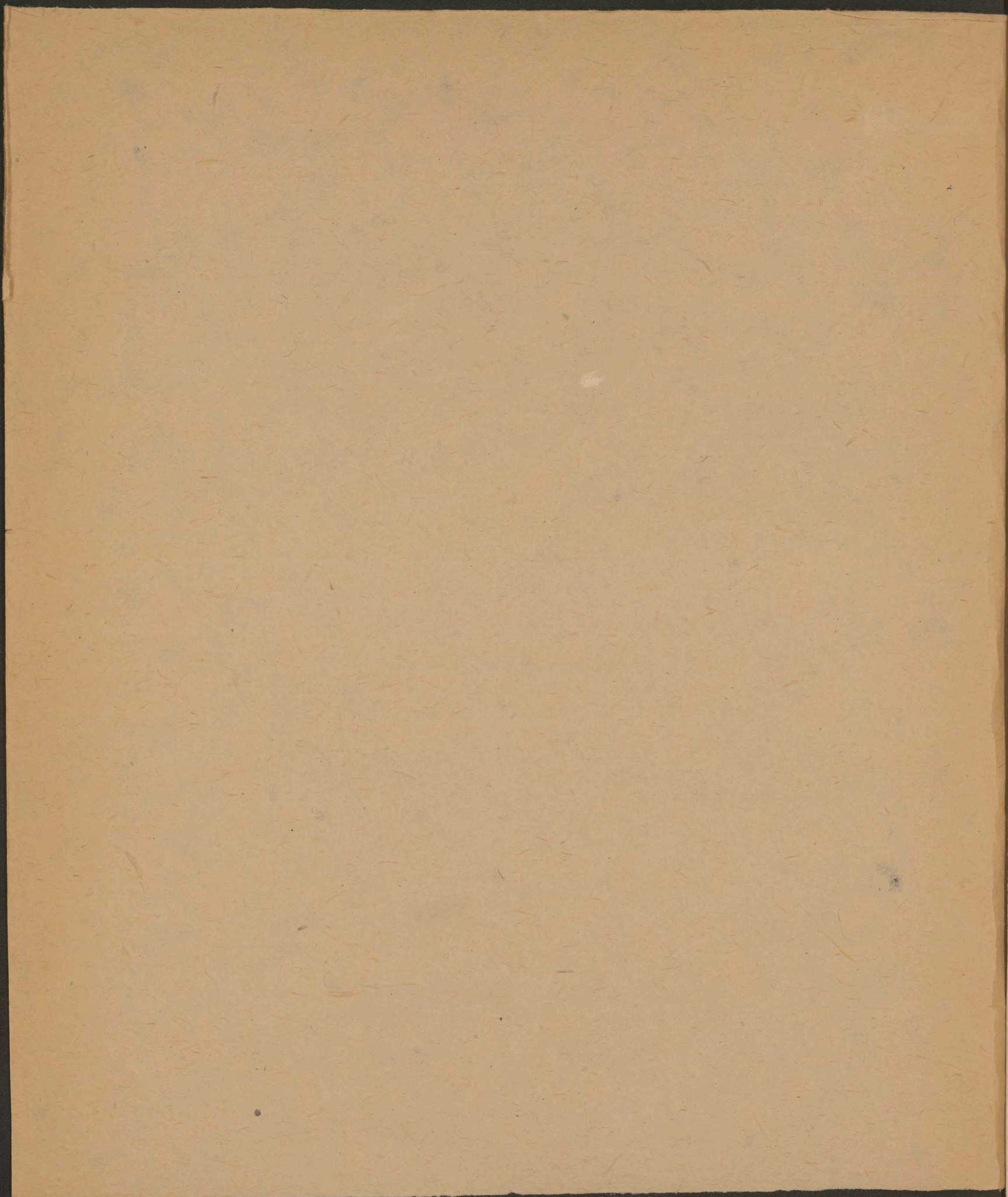

8048

IV

8048

Kopia Statuty Księstwa Mazowieckiego
według Tek Naruszewicza t. 10
zgodne z tekstem ogłoszonym w J. W. Bandtkiego
Jus Polonicum, Warszawa 1831.

Statuta in Nowe Miasto anno Domini millesimo
quadringentesimo primo infra octavas Visitacionis glo-
riosissime virginis Marie.

Nos Johannes Dei gratia Senior dux Masovie etc.
cum nostris nobilibus tunc nobiscum in terminis generali-
bus assidentibus, statuimus, declaramus et decernimus:

(§ 1). Emethones iuramentum et alia iura solvere te-
nentur.

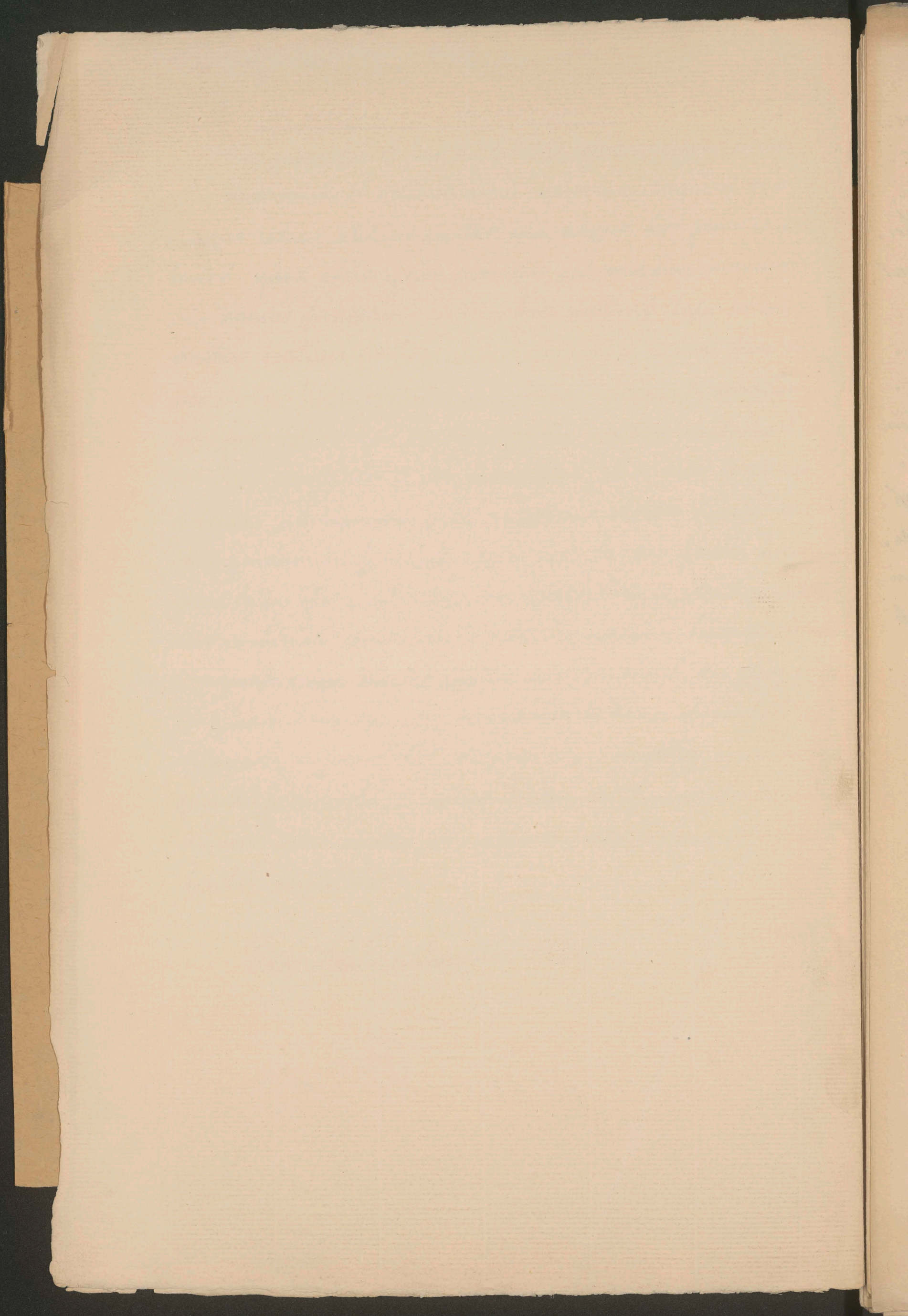
Quod cum quis emetho de villa cuiuscunque terrigene
non exhibito iure et ordine in terra statuto tento, habito et
servato domino suo, a quo recessit, in alterius terrigene vil-
lam, incolatum in eadem accepturus, se transtulerit, idem
que dominus sine terrigena, ad quem se transtulit, ipsum eme-
thonem aliqua summa pecunie sine aliquo iuramine sus-
portaverit; quiquidem emetho per primum dominum suum,
ipsum locum loco sui locantem, simili vel maiori iuramine
sine minori fuerat susportatus, talis dominus, a quo recessit
vel postquam secundum morem et consuetudinem terre duobus
iuratis protestatus fuerit et docuerit de non exhibito iure et
iuramine, idem dominus sine terrigena, ad quem predictus
emetho fugerit sine libere transierit, ad solvendum ius et iu-
ramen, vel predictum, iuxta confessionem iuratorum principali
domino predictum emethonem compellat et demum sua iura
de residuabilibus, si quas talis emetho habuerit, exigat et
repetat.

(§ 2). De acceptatione incolarum.

Item anno, die et loco ac testibus, quibus supra, statutis, decernimus et deliberavimus, quocienscumque et quando, cumque extunc aliquis emetho cum aliquo terrigena condicauerit, quod apud ipsum mansum aut medium mansum sine minus possessoris, se transferre debuerit, talis terrigena duobus scabinis proprijs, si eos habuerit, et si non, tunc alijs de loco propinquiori, quos adducere potuerit, acceptantem protestetur. Qui emetho si postea mentem mutauerit et ad bona acceptata se non transtulerit, tunc talis terrigena prefatam acceptationem dicti emethonis eisdem iuratis iuxta exigentiam rei protestatur. Quia protestatione facta, iuxta quantitatem ipse emetho honorum acceptorum, videlicet si mansum acceptavit, sexagenam, si medium mansum, tunc mediam sexagenam eidem domino sine terrigene personalis, vel alias iuxta quantitatem honorum acceptorum. Et hoc si ipsum tali acceptatione, ut premissit, deluserit alias umylilby, occasione qualibet procurata; si autem eiusdem testificatio realis non affuerit, tunc emetho ab acceptatione et solutione huiusmodi penitus absolvetur.

Feka Narusevica 10 N. 29.

i,
ndo,
lic,
v
na
alie,
v,
et
a
ix,
la
an,
am
iux,
ae,
e
on
edi

Alia statuta in Nowemiasto anno Domini millesimo quã-
dringentesimo primo, infra octavas Visitationis gloriosissime
virginis Marie.

Nos Johannes Dei gratia senior dux Tharonie etc. cum
nostri nobilibus tunc nobiscum in terminis generalibus assi-
dentibus, statuimus, declaramus et decernimus:

(§ 1). Emethones iuramentum et alia iura solvere tenentur.

Quod cum quis emetho de villa cuiuscumque terrigene, non
exhibito iure et ordine, in terra statuto, tento, habito et seruato do-
mino suo, a quo recessit, in alterius terrigene villam, incolatum
in eadem accepturus, se transtulerit, idemque dominus sine terri-
gena, ad quem se transtulit, ipsam emethonem aliqua summa
pecunie sine aliquo iuramine susceptorit; quisquidem emetho
per primum dominum suum sine emethonem antecessorem su-
um, ipsum locum loco sui locantem, simili vel maiori iuramine
sine minori fuerat susceptor, talis dominus, a quo recessit,
postquam secundum morem et consuetudinem terre duobus iu-
ratis protestatus fuerit et docuerit de non exhibito iure et iu-
ramine, idem dominus sine terrigena, ad quem predictus eme-
tho fuerit sine libere transierit, ad soluendum ius et iuramentum,
ut predictum, iuxta confessionem iuratorum principali domino
predictum emethonem compellat, et demum sua iura de residui-
talibus, si quas talis emetho habuerit, exigat et repetat.

(§ 2). De acceptatione incolarum.

Item anno, die et loco ac testibus, quibus supra, statuimus,
decernimus et deliberauimus, quociuscumque et quancumque
extunc aliquis emetho cum aliquo terrigena condictionerit,

quod apud ipsum mansum aut medium mansum sine minus pos-
sessuris, se transferre debuerit, talis terrigena duobus scabinis pro-
prijs, si eos habuerit, et si non, tunc alienis de loco propinquiori,
quos adducere poterit, acceptantem protestetur. Quia emeltho si pos-
tea mentem mutauerit et ad bona acceptata se non transtulerit,
tunc talis terrigena prefatam adoptionem dicti emelthoni
eisdem iuratis iuxta exigenciam rei protestatur. Quia protesta-
cione facta iuxta quantitatem ipse emeltho bonorum accepto-
rum, videlicet si mansum acceptauerit, sexagenam, si medium
mansum, tunc mediam sexagenam eidem domino sine terri-
gene persolvat, vel alias iuxta quantitatem bonorum accep-
torum. Et hoc si ipsum tali acceptatione, ut premissitur, se-
luserit alias omylilby, occasione qualibet proculmota; si au-
tem eiusdem testificacio realis non affuerit, tunc emeltho ab
acceptatione et solucione huiusmodi absoluatür.

Festa Natuscencia 10 N. 29.

Statuta dominorum ducum Masovie.

Anno Domini 1426, dominica ante festum sancti
Dominici confessoris gloriosi in Zakroczyń.

Nos Johannes Dei gracia Senior dux Masovie etc.
Semowitius, Trojdenius et Wladislaus eadem gracia
duces Masovie cum baronibus, consiliarijs nostris,
parte ab utraque conveniencie celebrata, statuimus,
laudamus solemniter et ordinamus articulos infra
scriptos ad utriusque partis utilitatem.

(§ 1). Vector si theloneum pertransierit aut
aliquod scelus perpetraverit, bona propria amit-
tet et non mercantias.

Item primo laudamus, statuimus et pronunciamus,
quod quociescumque et quomodocumque vectores,
res, quicumque aliquas res, mercantias siue bona
cuiuscumque generis, speciei, ponderis vel valoris per
mercatores siue per institores vel alios quoscumque
homines appositas seu apposita, siue tales mercatores
sint ducatus Masovie indigene seu extranei, ex
vecligali per partes ducatum predictorum deduxerint,
et talis vector si theloneum non soluerit aut clandestine
pertransierit, aut aliquod scelus siue nefas commiserit,
extunc solum bona ipsius vectoris, que pro-
tunc secum ibidem habuerit, ad illum dominium,

in cuius ducatu hec perpetraverit, perdet et amittet,
mercibus et rebus alijs, generaliter quibuscumque
bonis, sibi sic, ut profertur, ad vehendum appositis,
semper salvis, que eidem mercatori non debent perdi
et amitti.

(§ 2). Indigene utriusque ducatus non debent
citari aut arrestari in via, nisi ubi resident, ex,
cepta violentia recenti.

Item statuimus, laudamus et pronunciamus,
quod de cetero quilibet subditus ducatum predictum,
terram ex utraque parte, cuiuscumque status, gradus,
et conditionis fuerit, Christianus, Tuderis pro quibus,
cumque causis, tam magnis, quam parvis, ad a-
liam partem ducatus non debet citari, vel in via
arrestari vel iudicari, nisi in parte illius ducatus, ubi
latis residet capitali mansione, exceptis dumtaxat
violencia recenti et flagrante, intra quam si quis in
continenti deprehensus aut captus fuerit, pro ea ius
pari debebit inibi, ubi huiusmodi violenciam per-
petraverit. Et etiam in causis granicierum quilibet
in illius dominio et ducatu, ubi tales granicies fue-
rint et non alibi citari debeat et iudicari. Verum
tamen si quis nobilius in utraque parte ducatus
bona habens hereditaria, et de hereditate sua, in
qua personaliter non residet, alicui fecerit violen-
ciam, extunc talis in illo ducatu respondeat et
iudicetur, ubi eadem hereditas iacet, de qua hu-

iurmodi violenciam perpetravit.

(§ 3). Emetho aut oppidanis et quilibet in-
cola fugiens in alium ducatum, restituatur.

Item si aliquis emetho aut oppidanis et quilibet incola seu subditus de una parte ducatus in aliam clandestine fugerit vel qualitercumque recesserit, iuribus iuxta consuetudinem terre non solvitis nec satisfaciens domino suo, a quo recessit sine fugit, talis incola sine oppidanis seu emetho absque omni iudicio et iure cum omnibus rebus suis domini suo, a quo recessit, debet restitui iuxta partem quam consuetudinem terre, dum per scabinos illius domini, a quo fugit, de huiusmodi satisfactione et fuga fuerit protestatum sine probatum.

(§ 4). Molendinator annualis debet restitui
aut tres marce pro eodem solvi.

Item si aliquis molendinator annualis vulgo ro-
ckny de aliqua parte ducatus in aliam a domino suo de molendino fugerit, talis dominus, apud quem reperlus fuerit, per iuratos illius domini, a quo fugit, mombus vulgo obeslany, tenetur eum restituere aut tres marcas solvere annales; si autem eum non restituerit, penam quinquagenalem luet et nihilominus domino illo tres marcas solvet, a quo molendinator fugit, et molendinatoreum pro se reservabit.

(§ 5). Molendinator debet restitui.

Item si molendinator hereditarius sine prospectibus

de una parte in aliam partem ducatus fuerit, ex-
tunc ille dominus, a quo fugit, illi domino, ad quem
venit, proprijs iuratis debet intimare, volgo obestac, ut
sibi eum restituat sine omni exceptione et evasione; si
vero non restituerit eundem, extunc tres marcas viuales
illi domino, a quo fugit, persolvat, contradictione qua,
libet procul mota, et utique eundem molendinatoreum
restituere tenebitur.

(§ 6). Thelonea in utraque ducatu a proprijs
non exigantur.

Item quocumque et quociescumque terrigena
aliquis vel offidamus sine indigena et subditis ducatus
Tharouie de utraque parte ducatus de quibuscumque,
que locis per flumen quocumque cum quibuscumque
rebus, mercibus cuiuscumque generis vel speciei existant,
in roboribus sine truncis volgo na Blodzince aspro-
sitis et oneratis, vel infra defluerit, talis defluens
per terras utriusque partis ducatus a quolibet am-
plestro volgo od praxymy in solitis et consuetis thelo-
neis tantummodo duodecim grossos Pragenses et tribus
grossum unum solvat. Si vero ille, qui theloneum exi-
git et recipit pro tempore, non crediderit, quod huius-
modi bona sunt propria illius pedicentis seu deflu-
tantis, talis proprio iuramento se absolvat et liber
pertransibit.

(§ 7). Cives Plocenses a roboribus nil solvent
a theloneo.

Si aliqui cives et incole civitatis Plocensis roborra pro
 construendis edificijs in eadem civitate per flumina in
 ducatu domini ducis Johannis transportari et deducere pro-
 curaverit (1), talis ab huiusmodi roboribus nulla thelonia
 aquatica in locis theloniarum solitis solvere debent; si
 autem ille, qui thelonium exigit, non crediderit, quod
 ista roborra in Ploceda pro edificijs duxerit, extunc deducens
 talia roborra iurabit, quod sua propria sunt roborra
 pro edificijs in Ploceda construendis, et libere pertransi-
 bit cum eisdem; ultra tamen Ploceda non debet cum
 eisdem roboribus fluere.

(§ 8). De hominibus vicinis denigratis, in ducatum
 alium fugientibus.

Item quia incole siue amethones seu subditi utriusque
 ad alteram partem aliquibus vicis siue excessibus de-
 migrati vulgo przewinimy id est iuribus terrestribus,
 censibus, solutionibus, subsidijs dominis ipsorum non
 solitis, a quibus dudum ante constitutionem presentis lau-
 di, per nos facti, temporibus iam preteritis recesserunt, de
 quibus nos tantum ordinavimus, quod tales nullam
 habeant securitatem intrandi in illam partem ducatus,
 de qua fugerunt, nisi prius dominis suis, a quibus fu-
 gerunt, satisfaciant pro omnibus iuribus et debitis.

(§ 9). De gais, dum incola de uno ducatu in
 alio damnata facit.

Item quancumque et quocumque aliquis
 terrigena et subditus de una parte ducatus in aliam

parte ducatus, in alio quovis suo, per precocem inhibito,
aliquem hominem damna facientem siue ligna aut ar-
bores scindentem deprehenderit aut arrestaverit, extunc
talis illi, cuius quivum recedit (§) a quolibet equo sex
grossos, et a duobus bobus et a securi, qui absque
peccoribus ulgo proze foraxaita reperiunt fuerit, tres gros-
sos solvere tenetur, cessante qualibet contradictione;
si vero in sylva, merica aut borra communibus ipsum
arrestaverit et reperierit taliter ligna siue robora exci-
dentem et damna facientem, extunc talis damna fa-
ciens a duobus equis sex grossos, a duobus bobus tres, et a
securi unum grossum solvet et pagabit.

(§ 10). De peccoribus in frumentis aut fratis in
alio ducatu recipiendis.

Item si aliquis incola, opfidanus, siue villa-
nus, subditus utriusque partis ducatus, in bonis suis,
videlicet frumentis, fratis aut in hereditate, inhibita
alicuius hominis peccora siue pecudes invenerit siue
arrestaverit, debet ea impellere ad forestam suam, et ille,
cuius fuerint peccora siue pecudes, a quolibet equo v-
num grossum et a quolibet boue et vacca, ulgo od
storkuacia medium grossum, a quatuor vitibus unum
grossum, similiter a quatuor capris, a quatuor scrophis,
a quatuor ancis unum grossum solvet et pagabit. Si
vero ille, cuius peccora alius tydlo impulsiva fuerint,
et huiusmodi peccora sua eximere neglexerit, extunc
ille, qui ea impulerit, ratione suorum damnorum ea

servare debet, videlicet ab hora ad horam, velgo
 ad quodring do quodring, et postea ista peccora ad
 predium ducate illius ducis, in cuius ducatu illa he-
 reditas fuerit, in qua predicta peccora reperia fue-
 rint, depellat et officiali ducali ea representet. Et
 talis officialis ab illis peccoribus tantum excipiet,
 quantum et ille, cui est damnum factum.

(§ 11). Dum capitaneus aut procurator inco-
lam alterius ducatus detinuerit.

Item si aliquis capitaneus, procurator vel
 vicesgerens aut officialis quicumque in parte vtra,
 que ducatum predictorum existens, aliquem incolam
 cuiuscumque conditionis alterius ducatus ratione
 quorumcumque ducatum excessum detinuerit, ar-
 restaverit et captivaverit, talis capitaneus aut pro-
 curator vel quivis officialis omnia et singula bona
 sua debet dare ad cautionem fideiussoriam; (si vero
 ad cautionem fideiussoriam) huiusmodi bona non
 dederit, tunc talis capitaneus, procurator aut offi-
 cialis ratione huiusmodi inobediencie unam sexage-
 nam grossorum fene licet, cuius sexagene medietas
 teni domino duci et aliam medietatem illi homini, cu-
 ius bona non dedit ad cautionem fideiussoriam,
 solvet et fragabit. Et si aliquod dampnum habue-
 rit homo ille, cuius bona ad fideiussoriam non sunt
 data, talis super damno suo iurabit et capitaneus vice
 procurator sibi solvere damnum obligatus.

(§ 12). Foralia vltis largowe solum a pisci-
buis et carnibus recipi debent.

Item statuimus et ordinamus, quod de ce-
tero dominus Johannes dux predictus in ciuitati-
bus et oppidis in ducatu suo existentibus, et sui offi-
ciales quicumque ab hominibus quibuscumque du-
cum predictorum, filiastorum suorum, fora ciuita-
tum suarum visitantibus, a quibuscumque rebus,
mercantijs, cuiuscumque generis vel speciei aut va-
loris existant, foralia dicta largowe recipere non
debeunt, carnibus et piscibus dumtaxat exceptis, a
quibus iuxta consuetudinem antiquam predicta foralia
soli debent. Et eodem modo domini duces filiastri
sui: Semouitus, Kazimirus, Truidemus et Vladi-
slaus, ipsorumque officiales ab hominibus quibus-
cumque de ducatu domini ducis Johannis foralia
recipere non debeunt, carnibus et piscibus dumtaxat
exceptis, a quibus similiter foralia recipient et le-
uabunt.

(§ 13). Quum equus, bos, vacca a fure in alio
ducatu defenditur.

Item si aliquis nobilis terrigena vel quicvis
incola seu subditus ducatum predictorum partem
vtriusque equum vel bouem sine vaccam furtiue
ablatas, a fure defensauerit aut reperuerit, extime-
talis, cuius equus fuerit, a quolibet equo duodecem
grossos, et a quolibet boue vel vacca sex grossos refer-

8.
sufficienti et defendenti soluet et fugabit.

(§ 14). Item quando cum quibus aliquis emetho siue incola alterius partis ducatus in aliam partem ducatus

(§ 14). De emethone tempore congruo omnibus inuicibus exolutis recedente.

Item quando cum quibus aliquis emetho siue incola alterius partis ducatus in aliam partem ducatus a domino suo tempore deputato recesserit, omnibus inuicibus primitiis illi domino, a quo recessit, exolutis, extunc talis emetho cum omnibus bonis suis, frumentis trituralis et non trituralis et alijs quibuscumque rebus et bonis, tanquam specificis expressis, libere transibit, quo sibi placet, quousque cessante impedimento.

(§ 15). De equis peccoribusque vagabundis.

Item si aliquis homo vel incola siue subditus alteriusque partis ducatus in alteram partem ducatus equum aut bouem vel vaccam vagabundam inuenierit, et eam a fure non repercussit, extunc a tali equo vagabundo inuento illi, qui inuenit, sex grossos, et a boue vel vacca tres grossos ille, cuius fuerint, soluet et fugabit.

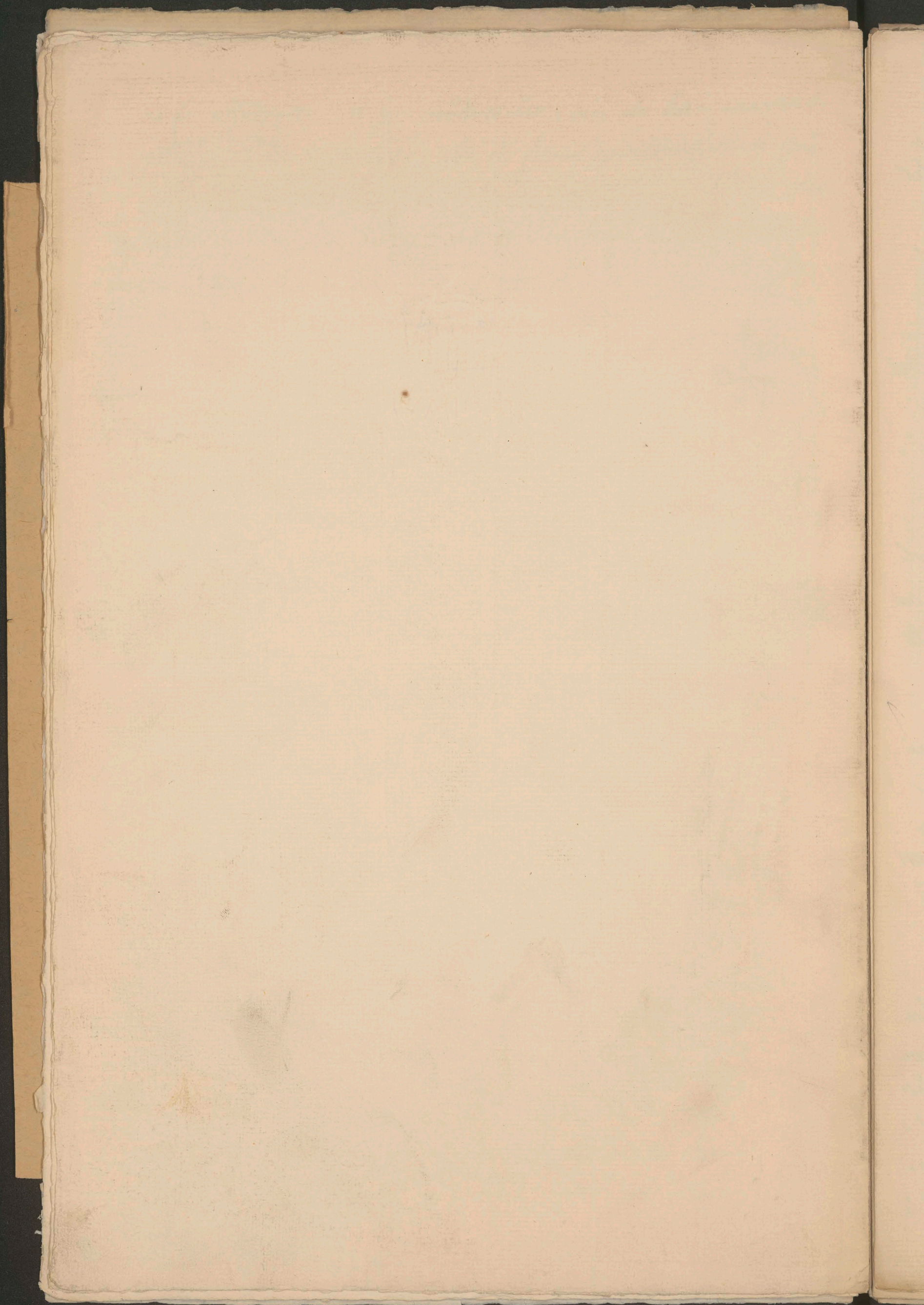
(§ 16). De homine cum penis fugiente in alium ducatum.

Item si aliquis nobilis vel terrigena aut officarius ducatum predictorum de una parte in aliam partem cum penis, in quibus condemnatus fu-

erit, effugerit, et per iudiciū, cui de hoc constabit
illius partis ducatus, ubi in penis condemnatus fue-
rat, approbatus fuerit, ex tunc per ducem illius du-
catus, ad quem fugit, ad solvendum huiusmodi pe-
nas debet compelli, aut ipsum restituere teneatur
illi domino, a quo fugit, viceversa.

---

hit
e"
u
e"

Privilegium ducis Boleslai omnibus terris Tharouie
cum prerogatiuis et libertatibus concessum, anno Domini
M. CCC. VIII.

In nomine Domini amen. Ad memoriam Domini sempiternam. Ne error obliuionis gestis sub tempore versantibus pariat in posterum detrimenta, alio regum et principum consilia salubriter decreuerunt ea litterarum et lectium annotatione perhennari. Proinde nos Boleslaus Dei gracia dux Tharouie terrarum, necnon Tharouiensis, Wishegradiensis, Zaczocimensis, Czechanouiensis, Cornensis dominus et heres etc. significamus tenore presentium, tam presentibus quam futuris, harum noticiam habituris, quibus expediat, generaliter uniuersis, quod seruiciorum merita, quibus nobis et predecessoribus nostris omnes et singuli dignitarij, nobiles, milites, terrigenae, ciues, oppidani ac villani et communitates terrarum ac districtuum ducatus nostri Tharouie, nobis sincere dilecti, multipliciter complacuerunt et in posterum complacendi se exhibuerunt promiores, volentes dignis premijs compensare, ipsosque dominos dignitarios, nobiles, milites, terrigenas, ciues, oppidanos, villanos seu emethones tam spiritualium quam secularium dominorum ac totam communitatem terrarum predictarum uniuersaliter uniuersos et singulariter singulos et eorum posteritates iuris infrascriptis illustrare, ipsis iura, libertates et immunitates articulatione infrascripta stedinis, damus, donamus et largimur graciose, perpetue et in eum.

(§ 1). De pena iednane et radio.

Inprimis namque damus ipsis omnibus nostris fideli-

his et eorum posteritatibus plenam et omnimodam potestatem
in omnibus eorum causis magnis et parvis inter eos et in iure
terrestri mobilis et movendis, etiam circa crucem, amicabilem
componendi et concordandi. Quia concordia facta ipse partes
aut una earum, quam arbitri condemnaverint, penas integras
recolmane iudicio sub penis in terra iurentibus et consuetis
solvent et pagabunt. Pena vero vallata seu vadio super qui-
buscumque causis ac per quascumque personas quomodolibet
interposita, omnino excepta, pro qua ipse partes litigantes
non debebunt nec poterint concordari, et hoc propter subedi-
torum nostrorum animadversionem et castigationem.

(§ 2). De casu in iuramentis.

Preterea alias poshiceci in iuramentis fieri consuetum, ut
amplius non fiat, abolemus, sed tam actor quam reus ad
iurandum iudicialiter sententiatus, et etiam testes quilibet
eorum seorsum post preceam prestabunt iuramenta.

(§ 3). De pena quinquagenali.

Insuper damnis omnibus personis spiritalibus et secu-
laribus, civibus, emethonibus, oppidanis et villanis, ceteris
que hominibus, cuiuscumque status et conditionis exi-
stant, quod penam quinquagenalem, que umiecia ~~volgari~~
~~ter dicitur~~ volgo dicitur, ab ipsis eorumque successoribus
seu posteritatibus et sequacibus in perpetuum abolemus.

(§ 4). Absolutio emethonum a descriptionali.

Ceterum omnes et singuli emethones terre et districtus pre-
dicti descriptiones seu quadrantes circa exactionem et solutionem
censuum nostrorum ducatum sancti Martini notarij et exactori-
bus censuum nostrorum exolvi consuetos, amplius non sol-
vent, quoniam eos omnes et eorum posteritates a solutione eo-
rundem descriptionalium sine quadrantum absolvimus et li-

herlamus perpetue et in ewm.

(§ 5). Merces notarij ab inscriptione et querelis.

Etiam damus ipsis nostris fidelibus, quod a propositione me-
dium et a responsione medium grossum ambe partes, videlicet
actor et reus notario iudicij soluent et per officiales iudicio pre-
sidentes cogi debent ad solvendum. Cum vero aliquis ex ipsis
nostris fidelibus seorsum aliquam causam sibi in librum
inscribere voluerit, extunc ab inscriptione medium grossum
et a descriptione quadrantum notario iudicij soluet et paga-
bit. ~~Et~~ Etiam a querendis inscriptionibus seu quibusvis no-
tis plurimum annorum per notarium ipsi nostri fideles non
plus nisi unum grossum, ab uno vero anno nihil iuxta con-
suetudinem notario soluent et pagabunt.

(§ 6). Quid solvendum notario sit et preconi a citacione.

Damus etiam ipsis nostris fidelibus eorumque posterita-
tibus, quod de cetero litteris et citacionibus nostris citen-
tur. A littera vero citatoria medium notario et a citat-
cione preconi medium grossum solvere tenebuntur.

(§ 7). De emethonibus censum solvere non curantibus.

Preterea conferimus ipsis nostris fidelibus, quod propter
unum aut duo emethones censum nostrum ducalem sancti
Martini solvere non curantes, tota villa per impigneracio-
nem a precone non debet damnificari, sed dominus aut
advocatus seu emethones illius ville soli bona illorum eme-
thonum censum solvere non curantium, si ea habeant, si
autem non habeant, extunc personas eorum recipiendo, cum
toto censu ville illius notario seu exactori censum nostro-
rum statuere et presentare tenebuntur. Si vero ipsi inad-
vertentes, sic presentati et statuti fuerint, notarius aut exactor
noster censum ab alijs hominibus illius ville eripere tene-
bitur et debebit (1).

(58). Qualis proco esse debeat.

Item damus ipsis nostris fidelibus, quod proco non sit de cetero nobilis, sed cuncto seu persona plebea, et sit specialis in qualibet terra ac etiam in oppidis cuiuslibet terre seu districtus, ubi et in quibus iudicia consueverunt fieri.

Et ut premissa nostra donacio robur obtineat perpetue firmitatis, presentes nostras litteras seu hoc presens nostrum privilegium scribi et appensione sigilli maioris mandavimus communi. Actum et datum Warschonie feria sexta in vigilia sancti Viti, anno Domini millesimo quadringentesimo octavo. Presentibus strenuis et nobilibus dominis: Johanne de Węgrzynowo, palatino Thracie, N. de Ostralonka Cernensi, Dobrogostio de Nowydwor Warschoniensi, Nicolao Warsch de Polnankowo Ciechanoviensi castellanis, Vincencio de Guzicze marscalco nostro, Laurencio de Schobienic Cironensi et Warschoniensi iudice, Thasulo de Thurewicze Cironensi, Wynolha de Radzinkowo Warschoniensi subiudicibus, Boru-
tha vexillifero Prohicensi et Johanne Thilanewski alijque nostris fidelibus fidedignis quam pluribus testibus circa premissa. Scriptum per manus Stephani Nicolai de Thunichowo prepositi Warschoniensis canonici Plocensis ecclesiarum ac curie nostre cancellarij, qui presencia a nobis habuit in commissis.

Feria Waruszevicra 10 N. 112.

1108. [miedzy 1440 a 1452, Warszawa -
(1448, 14. 5. 40)]

12.

In nomine Domini amen. Ad memoriam rei sempiternam.
Ne error obliuionis gestis sub tempore versantibus pariat in
posterum detrimenta, alta regum et principum consilia solū,
vobis decreuerunt, ea litterarum et testium annotatione
perhennari. Proinde nos Polonus Dei gracia dux Masouie
terrarum, necnon Warschouiensis, Wishegrodiensis, Sacro-
cuiensis, Ciechanouiensis, Cernensis dominus et heres etc. si-
gnificamus tenore presentium, tam presentibus, quam futu-
ris, harum noticiam habituris, quibus expediat, generaliter
vniuersis, quod seruiciorum merita, quibus nobis et predecesso-
ribus nostris omnes et singuli dignitarij, nobiles, milites, ter-
rigenae, ciues, offidani ac villani et communitates terra-
rum ac districtuum ducatus nostri Masouie, sincere nobis
dilecti, multipliciter complacuerunt et in posterum compla-
cendi se exhibuerunt promores, volentes dignis premijs com-
pensare ipsorum dominos, dignitarios, nobiles, milites,
terrigenas, ciues, offidanos, villanos seu emethones tam
spiritualium quam secularium dominorum ac totam com-
munitatem terrarum predictarum vniuersaliter vniuersos
et singulariter singulos et eorum posteritates iuribus in-
scriptis illustrare, ipsis iura, libertates et immunitates
articulatum infrascripta dedimus, damus, donamus et
largimur gracie, perpetue et in eum.

(§ 1). De pena iednare et vadio.

In primis namque damus ipsis omnibus nostris fide-
libus et eorum posteritatibus plenam et omnimodam po-

testatem in omnibus eorum causis, magnis et parvis, inter eos et in Ture terrestri motis et movendis, etiam circa crucem anni, cabilibet componendi et concordandi; quia concordia facta ipse partes aut una earum, quam arbitri condemnaverint, penas integras redmane iudicio sub penis in terra currentibus et consuetis solvent et pagabunt. Pena vero vallata seu vadij super quibuscumque causis ac per quascumque personas quomodo libet interposita, omnino excepta, pro qua ipse partes litigantes non debent nec poterint concordari, et hoc propter subditorum nostrorum animadversionem et castigationem.

(§ 2). De casu in iuramentis.

Preterea alias posuerunt in iuramentis fieri consuetum, ut amplius non fiat, abolemus, sed tam actor, quam reus ad iurandum iudicialiter sentenciatus, et etiam testes, qui libet eorum seorsum post preceam prestabant iuramenta.

(§ 3). De pena quinquagenali.

Insuper damnis omnibus personis spiritualibus et secularibus, civibus, smethonibus, opfidariis et villanis, ceterisque hominibus cuiuscumque status et conditionis existant, quod penam quinquagenalem, que smieeria vulgo dicitur, ab ipsis eorumque successoribus seu posteritatibus et sequacibus in perpetuum abolemus.

(§ 4). Absolutio smethonum a descriptionali.

Ceterum omnes et singuli smethones terre et districtus prefati descriptiones seu quadrantes circa exactionem et solutionem censuum nostrorum ducalium sancti Thastini notarij et exactoribus censuum nostrorum extolui consuetos, amplius non solvent, quoniam eos omnes et eorum posteritates a solutione eorundem descriptionalium sine qua

drantury absolūimus et libertamus perpetue et in eum.

(§ 5). Mores notarij ab inscriptione et qualis.

Sciāmus etiam ipsos nostros fidelibus, quod a propositione medium et a responsione medium grossum ambe partes, videlicet actor et reus notario iudicij soluent et per officiales iudicio presidentes cogi debent ad solvendum. Cum vero aliquis ex ipsis nostris fidelibus seorsum aliquam causam sibi in librum inscribere voluerit, et tunc ab inscriptione medium grossum et a descriptione quadrantem notario iudicij soluet et pagabit. Etiam a querendis inscriptionibus sui quibusvis notis plurimum annorum per notarium ipsi nostri fideles non plus, nisi unum grossum, ab uno vero anno nichil iuxta consuetudinem notario soluent et pagabunt.

(§ 6). Quid solvendum notario sit et pro preconi a citatione.

Sciāmus etiam ipsos nostros fidelibus eorumque posteritilibus, quod de cetero litteris et citationibus nostris citentur. A littera vero citatione medium notario et a citatione preconi medium grossum solvere tenebuntur.

(§ 7). De emethonibus censum solvere non curantibus.

Preterea conferimus ipsos nostros fidelibus, quod propter unum aut duos emethones censum nostrum ducalem sancti Martini solvere non curantibus, tota villa per impigneracionem a precone non debet damnificari, sed dominus aut advocatus seu emethones illius ville soli bona illorum emethonum, censum solvere non curantium, si ea habeant, si autem non habeant, et tunc personas eorum recipiendo cum toto censu ville illius notario seu exactori censum nostrorum statuere et presentare tenebuntur. Dum vero ipsi inadvententes sic presentati et statuti fuerint, notarius aut

exactor nosces censuram ab alijs hominibus illius ville eri-
pere tenebitur et debebit.

(§ 8). Qualis foreo esse debeat.

Item damnis ipsis nostris fidelibus, quod foreo non sit de
cetero nobilis, sed melior seu persona plebea, et sit specialis in
qualibet terra ac etiam in oppidis cuiuslibet terre seu districtus,
ubi et in quibus iudicia consueverint fieri.

Et ut premissa nostra donacio robur obtineat perpetue
firmitatis, presentes nostras litteras seu hoc presens nostrum
privilegium scribi et appensione sigilli maioris mandavimus
communi. Actum et datum Warschawie feria sexta in vigi-
lia sancti Viti, anno Domini millesimo quadringentesimo
octavo. Presentibus strenuis et nobilibus dominis: Johanne de
Wangrowo palatino Tharowie, N. de Ostralanca Cernen-
si, Dobrogostio de Nowydwor Warschawiensis, Nicolao Warsch
de Dobrzankowo Ciechanowiensis castellanis, Vincencio de Gi-
zicre marscalco nostro, Laurencio de Schobienie Cernensi et
Warschawiensis iudice, Martino de Thurowicre Cernensi, Nynoltha
de Radzicowo Warschawiensis subiudicibus, Boritha vexillife-
ro Prohicensi et Johanne Chilanowsi aliisque nostris fide-
li-
bus fidedignis quam pluribus testibus circa premissa. Scrip-
tum per manus Stephani Nicolai de Chnischewo prepositi War-
schawiensis, canonici Plocensis ecclesiarum ac curie nostre can-
cellarij, qui presencia ~~per~~ a nobis habuit in commissis.

Lena Nariszevicra 10 N. 112 *

1411.
[1471, 4. XII, Czeresk]

74.

Articuli terrestres domini ducis Conradi anno Domini
M. cccc. XI.

Actum in Czeresko feria quarta die sancte Barbare
virginis iura infrascripta articulatim per serenissimum do-
minum ducem Conradum tibi terre Cernensi dotata et do-
nata.

(§ 1). Confirmacio iurium.

In primis dominus dux iura tam antiqua, quam noua,
que domini dignitarij in suo robore cognoscerent sufficiencia
et eadem remaneret, ac statuta et consuetudines antiquas,
bonas et laudabiles, approbatas et per antecessores sue serenita-
tis diu obseruatas et tentas, omnibus nobilibus terrigenisque,
ciuibus, oppidanis et subditis terre Cernensis ac eorum successo-
ribus debet teneturque seruari in perpetuum cum suis succes-
soribus.

(§ 2). Præiudicia per ignem, furtum aut quemcum-
que alium modum amissa, inuariari debent.

Quocumque alicui ex subditis nostris terre præiudicia
et minima per furtum, ignem, alieas (1) aut per ali-
quos modos infortuitos forent destructa aut annihilata,
talia præiudicia aut litteras cum iuxta registra tam in can-
cellaria, quam etiam in libris terrestribus iudiciorum nos-
trorum omnino reperia et inuenta fuerint, et dummodo in-
ueniantur, extunc talis amissor huiusmodi litterarum integros
lesles super articulis in præiudicio contentis amisso, debet pro-
ducere et docere. Quo facto nos et nostri successores subditis
nostris et ipsorum successoribus dare, inuariare et extrade,

re debemus graciosè, licet hoc ex consuetudine antiqua per pre-
decessores nostros fuerit tentum et obseruatum.

(§ 3). De solutione a lecturis litterarum.

Item predictis nostris subditis et eorum successoribus da-
mus, quando et quociescumque aliqui subditi nostri in iu-
dicijs nostris et in omnibus iudicijs terrestribus huius ducatus
nostri priuilegia, litteras sub mediocri sigillo et iudi-
ciales produxerint, extunc cancellarius aut notarius terres-
tris a priuilegio sex et mediocri sigillo tres, et a iudiciali
vnum grossum in medijs et non plus a lectura ipsi subdi-
ti nostri et eorum successores dabunt, soluent et pagabunt.
Ho excepto, quod alicui ex subditis nostris aut eorum suc-
cessoribus priuilegia aut quascumque litteras coram no-
bis aut nostris successoribus producere mandauerimus aut
nostri successores mandarent, extunc cancellarijs aut no-
tarijs a lectura huiusmodi priuilegiorum et litterarum
predicti subditi nostri et ipsorum successores nichil dare
tenebuntur preter hoc, quando aliquem ex subditis nos-
tris pro aliquo incussauerimus et ad iudicium iudiciale
conciplauerimus, talis iuxta premissum modum superius de-
scriptum a lectura soluere tenebitur.

(§ 4). Citacio ad terminos ducales ante vnam septi-
manam ad citatum debet procedere.

Statuus eciam subditis nostris et eorum successoribus,
quod quociescumque ipsi subditi nostri se mutuo citare
procurauerint ad nostros terminos ducales, extunc cita-
cione recepta per preconem ante vnam septimanam se mu-
tuo citabunt et non infra. Si vero infra septimanam se
citauerint, extunc citatus in illis terminis ducalibus non
respondebit, nisi in sequentibus, nulla pena sequente;

secus autem de terminis communibus, quia ad tales se-
cundum consuetudinem antiquam ante tertium diem se ci-
tabunt.

(§ 5). Salarium notariorum a citationibus.

Notarij vero cancellarie nostre a citationibus cum copijs
earundem subditis nostris et eorum successoribus, etiam si cit-
tacio in se tres citationes contineret, pro vno grosso scribere
et extradere debent. Hoc etiam et de terrestribus notarijs nos-
tris est intelligendum, quod more cancellarie cum copijs ea-
rundem citationes pro medio grosso extradere debent. Etiam
quocies contigerit, quod pro tribus causis sine citationibus
in vna citatione aut carta contentis, ipsi subditi nostri
et successores eorum se mutuo concordauerint, et tunc a tali
concordia dictarum trium citationum, sic, et est premi-
sum, in vna citatione contentarum, non plus, nisi vnam
penam concordie alias iednane nobis et successoribus
nostris ac honoratis soluere tenebuntur iuxta consuetu-
dinem.

(§ 6). De migrantibus incolatum cum domestica
mansione de vna ciuitate in aliam.

Domus insuper eisdem subditis nostris et eorum successo-
ribus, quod quandocumque aliqui ciues aut oppidani
nostrarum ciuitatum aut oppidorum sine nobilitate de
vna ciuitate sine oppido incolatum sine cum domestica
mansione transferre et recedere voluerit, et tunc venditis
sine non venditis eorum domibus vel agris, recedendi
absque quavis difficultate, impedimento et arresto liberam
habebunt facultatem. Si vero capitanei aut aliquis ex of-
ficialibus nostris, seu aliquis nobilis ex subditis nostris,
aliquem ex ciuibus aut oppidanis recedere volentem, im-
pediret et arrestaret, tres marcas vsuales penarum, me-

dielatem pro nobis et nostris successoribus, et illi nobili, ad quem vadit, aliam medietatem huiusmodi fene trium mar-
carum solvere tenebitur. Et excepto, quod si talis oppida-
nus, qui recedit, pro aliqua culpa aut debito ante fide-
iussoriam fuerit per aliquem citatus; extunc talis citatus
ibidem parere Turi et respondere tenebitur. Si vero post cau-
tionem fideiussoriam fuerit citatus, extunc non ibi, sed
apud illum, ad quem recedit, cuilibet de se querulanti
respondere et parere tenebitur.

(§ 7). Cuius aut oppidanus emethonem percuciens si-
ne vulnerans et e conuerso.

Concedimus etiam predictis nostris subditis et eorum
successoribus, quod quociescumque uenerit, ut cuius (aut)
oppidanus aliquem emethonem aut e contra emetho cuiem
et oppidanum percusserit, vulnerauerit, extunc tali modo per-
cussus debet percussorem inculpare et coram iuratis scabi-
nisue vulnera recencia iuxta statuta nostra monstrare
et illum percussorem coniurare. Quo facto tam cuius, quam
oppidanus et villanus penam percussoris et vulnera, quibus
interest, soluent et pagabunt, et hoc tam in nostris oppi-
dis, quam nobilium obseruare volumus.

(§ 8). Quando emetho cautionatus.

Hannus insuper subditis nostris et eorum successoribus,
quod quociescumque et quandocumque aliquis emetho inco-
latum suum transferre uoluerit, extunc talis emetho debet
cautionari; et si aliquis ex subditis nostris ausu temerario
aut tres fideiussores talem emethonem dimittere uoluerit,
extunc ille nobilis, ad quem emetho vadit, cum dictis
tribus fideiussoribus ad capitaneum vel procuratorem aut
officiale sine ad iudicium venire debet et hoc ipsum ne-
gocium reponere. Capitaneus vero vel procurator aut

X. ipsius officialis sine iudicium precone dare debent eidem nobili, qui precone recepto debet transire ad illum dominum, qui emethonem ad cautionem dare noluit, ad recipiendum ipsum emethonem; preco vero eidem nobili debet mandare, ut dictum emethonem cautionatum libere dimittat, teret cum omnibus bonis. Alias si facere contempserit, ex tunc talis nobilis in ius terre, censum, subsidia et alia, que iuri terre deseruiunt, perdet et amittet, et cum hoc triplicem penam quinquagenalem a dictis tribus fideiussoribus, et triplicem fratrum et tres marcas reales a precone prolabetur, quarum medietatem pro capitaneo nostro et medietatem pro nobili, ad quem emetho vadit, et nichilominus illum emethonem mittere debet.

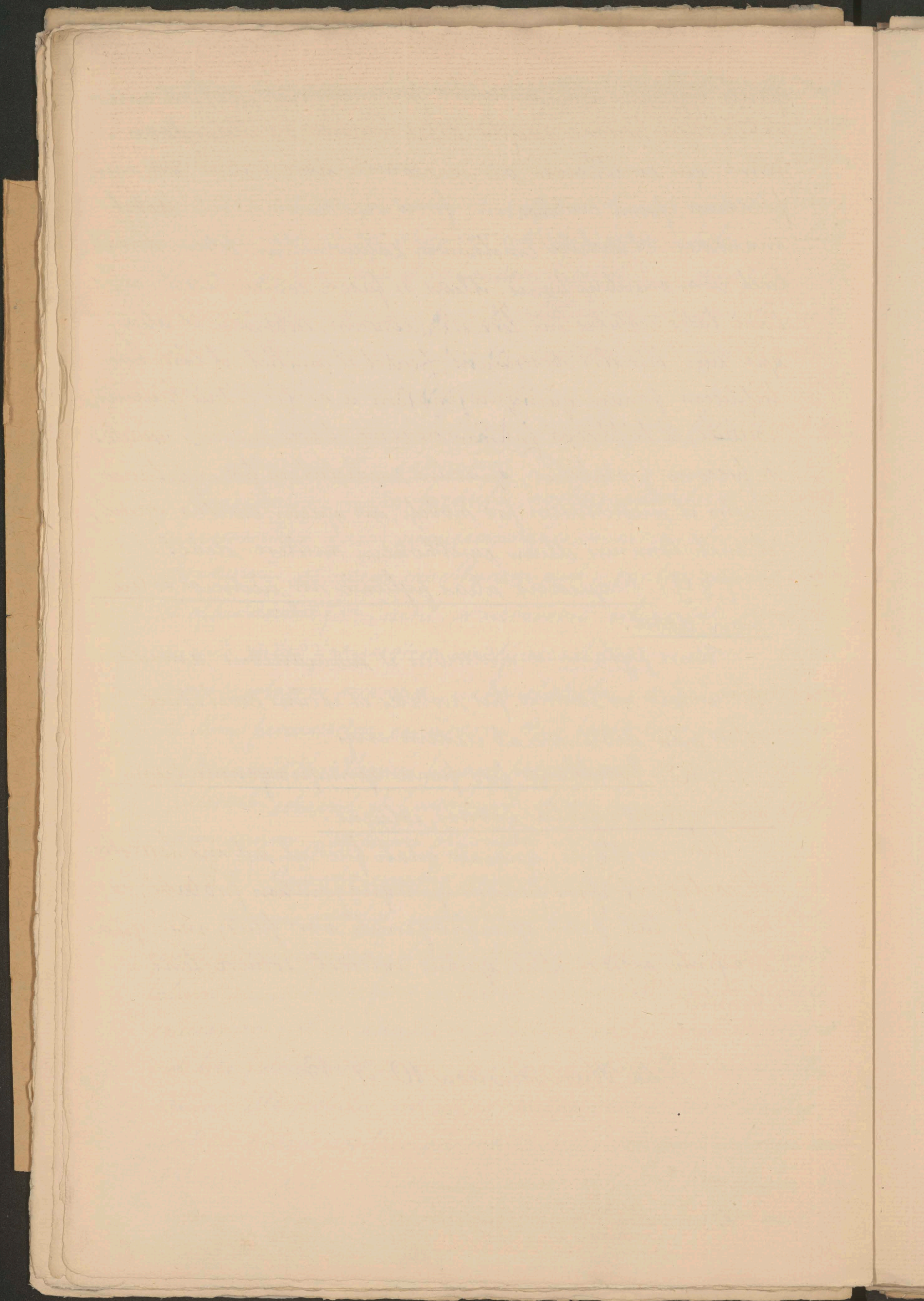
(§ 9). Requisicio alias pylanie in iudicio solui non debet.

Item pylania a iudicibus et subiudicibus amodo quocumque in iudicio per nobiles et eorum emethones solui non debet nec ab eisdem exigi.

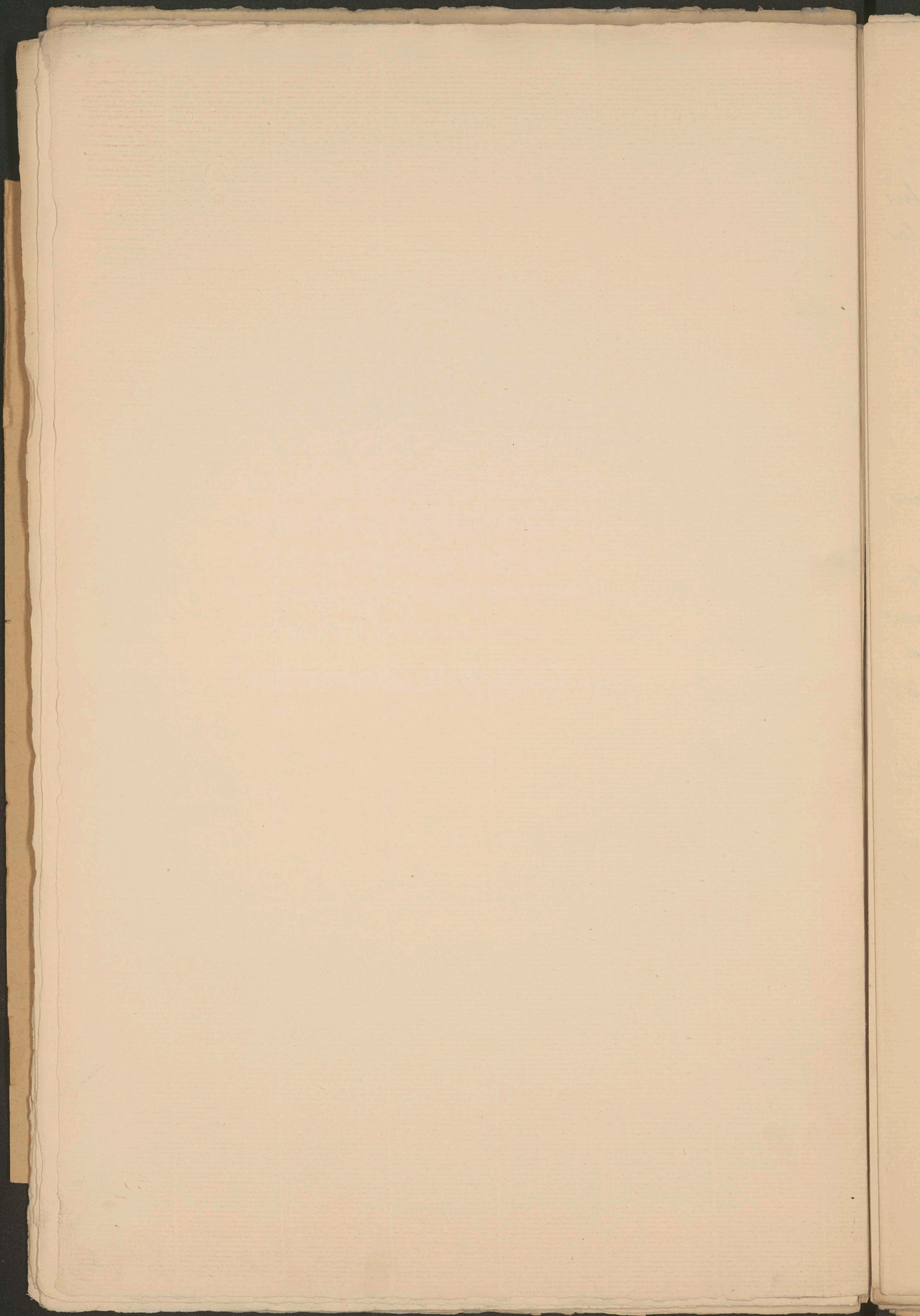
(§ 10). Emethones pro pena quinquagenali tantum quadraginta grossos soluent.

Item emethones, quando citati fuerint ad ius terre et contigeret ipsos penam quinquagenalem prolabi, ex tunc pro tali pena quinquagenali non plus, nisi quadraginta grossos illis, quibus interest, solvere tenebuntur.

Feda Naruszewicza 10 N. 13.

[Faint, illegible handwriting in blue ink, possibly bleed-through from the reverse side of the page.]

Actum in Czeresko feria quarta die sancte Barbare virgi-
nis iura infrascripta articulatim per serenissimum
dominum ducem Conradum toti terre Czerensi dolata et do-
nata.

(§ 1). Confirmacio iurium.

Imprimis dominus dux iura tam antiqua, quam noua,
que domini dignitarij in suo robore cognoscerent sufficiencia,
et eadem remaneret, ac statuta et consuetudines antiquas,
bonas et laudabiles, approbatas et per antecessores sue sereni-
tatis diu obseruatas et tenas, omnibus nobilibus terrigenis,
que, ciuibus, ospidamis et subditis terre Czerensis ac eo-
rum successoribus debet teneturque seruire in perpetuum cum
suis successoribus.

(§ 2). Præuilegia per ignem, furtum aut quemcumque
alium modum amissa, inuouari debent.

Quocumque alicui ex subditis nostre terre præuilegia
et munimenta per furtum, ignem, alineas (s) aut per aliquos
modos infortuitos forent destructa aut annihilata, talia
præuilegia aut litteras, cum iuxta registra tam in cancel-
laria, quam etiam in libris terrestribus iudiciorum nostro-
rum omnino repta et inuenta fuerint, et dummodo inte-
nuerint, extunc talis amissor huiusmodi litterarum inte-
gras testes super articulis in præuilegio contentis amisso,
debet producere et docere, quo facto nos et nostri successo-
res subditis nostris et ipsorum successoribus dare, inuouare
et extrahere uehemus graciose, licet hoc ex consuetudine an-
tiqua per predecessores nostros fuerit tentum et obseruatum.

1. (§ 3). De solutione a lecturis litterarum.

Item predictis nostris subditis et eorum successoribus damus, quando et quociescumque aliqui subditi nostri in iudicijs nostris et in omnibus iudicijs terrestribus locius ducatus nostri privilegia, litteras sub mediocri sigillo et iudiciales produxerint, extunc cancellarius aut notarius terrestris⁽¹⁾ a privilegio sex, a mediocri sigillo tres et a iudiciali unum grossum in medijs et non plus a lectura ipsi subditi nostri et eorum successores dabunt, solvent et pagabunt: eo excepto, quod aliqui ex subditis nostris aut eorum successoribus privilegia aut quascumque litteras ~~exisse~~ coram nobis aut nostris successoribus producere mandaverimus aut nostri successores mandarent, extunc cancellarij aut notarij a lectura huiusmodi privilegiorum et litterarum predicti subditi nostri et ipsorum successores nihil dare tenebuntur, preter hoc, quando aliquem ex subditis nostris pro aliquo inculpaverimus et ad iudicium iuridice convocaverimus, tunc iuxta premissum modum superius descriptum a lectura solvere tenebuntur.

(§ 4). Citacio ad terminos ducates ante unam septimanam ad citatum debet procedere.

Adimus etiam subditis nostris et eorum successoribus, quod quociescumque ipsi subditi nostri se mutuo citare procuraverint ad nostros terminos ducates, extunc citacione recepta per preconem ante unam septimanam se mutuo citabunt et non infra; si vero infra septimanam se citaverint, extunc citatus in illis terminis ducalibus non respondebit, nisi in sequentibus, nulla pena sequente. Secus autem de terminis communibus, quia ad tales secundum consuetudinem antiquam ante tertium diem se citabunt.

(§ 5). Salarium notariorum a citacionibus:

Notarij vero cancellarie nostre a citationibus cum copijs earum subditis nostris et eorum successoribus, etiam si citatione in se tres citationes contineret, pro uno grosso scribere et extrudere debent. Hoc etiam et de terrestribus notarijs nostris est intelligendum, quod more cancellarie cum copijs earundem citationes pro medio grosso extrudere debent, etiam quocies contigerit, quod pro tribus causis siue citationibus in una citatione aut parca contentis ipsi subditi nostri et successores eorum se mutuo ~~con~~ concordauerint, et tunc a tali concordia dictarum trium citationum, sic ut est premissum, in una citatione contentarum, non plus, nisi unam penam concordie alias inducane nobis et successoribus nostris ac honoratis solvere tenebuntur iuxta consuetudinem.

(§ 6). De migrantibus incolatum cum domestica mansione de una ciuitate in aliam.

Damus insuper eisdem subditis nostris et eorum successoribus, quod quandocumque aliqui ciues aut oppidani nostrarum ciuitatum aut oppidorum siue nobilium de una ciuitate siue oppido incolatum siue cum domestica mansione transferre et recedere voluerit, et tunc venditis siue non venditis eorum domibus vel agris recedendi absque quavis difficultate, impedimento et arresto liberam habebunt facultatem. Si vero capitanei aut aliquis ex officialibus nostris seu aliquis nobilis ex subditis nostris tali quem ex ciuibus aut oppidanis recedere volentem impediret et arrestaret, tres marcas vinales penarum, medietatem pro nobis et nostris successoribus, et illi nobili, ad quem vadit, aliam medietatem huiusmodi pene trium marcarum solvere tenebitur. Hoc excepto, quod si talis oppidanus, qui recedit, pro aliqua culpa aut debito ante fideiussoriam

fuerit per aliquem citatus, est tunc talis citatus ibidem parere iuri et respondere tenebitur. Si vero post cautionem fideiussoriam fuerit citatus, est tunc non ibi, sed apud illum, ad quem recedit, cumlibet de se querenti respondere et parere tenebitur.

(§ 7). Civis aut oppidanus methonem percussens sine vulnerans et e converso.

Concedimus etiam predictis nostris subditis et eorum successoribus, quod quociescumque evenerit, ut civis oppidanus aliquem methonem, aut e contra metho civem et oppidanum percusserit (aut) vulneraverit, est tunc tali modo percussus debet percussorem inculpare et coram iuratis scabinis vulnera recencia iuxta statuta nostra monstrare et illum percussorem coniuurare. Quo facta tam civis, quam oppidanus et villanus penam percussoris et vulnera quibus interest, solvent et pagabunt, et hoc tam in nostris oppidis, quam militum observare volumus.

(§ 8). Quando metho cautionatus.

Statuimus insuper subditis nostris et eorum successoribus, quod quociescumque et quandocumque aliquis metho incolumitatem suam transferre voluerit, est tunc talis metho debet cautionari, et si aliquis ex subditis nostris casu temerario ad tres fideiussores talem methonem dimittere voluerit, est tunc ille nobilis, ad quem metho vadit, cum dictis tribus fideiussoribus vel capitaneum vel procuratorem aut officialem sine ad iudicium venire debet et hoc ipsum negocium referre; capitaneus vero vel procurator aut ipsius officialis sine iudicium precone dare debent eidem nobili, qui precone recepto debet transire ad illum dominum, qui methonem ad cautionem dare voluit, ad

recipiendum ipsum emethonem, proco vero eidem nobili debet mandare, et dictum emethonem cautionatum libere dimittere, sed cum omnibus bonis, alias si facere contempserit, ex tunc talis nobilis ius terre, censum, subsidia et alia, que iuri terre deseruunt, perdet et amittet, et cum hoc triplicem penam quinquagenalem a dictis tribus fideiussoribus et triplicem pyathnadresceca et tres marcas riuales a procone prolabetur, quarum medietatem pro capitaneo nostro, et medietatem pro nobili, ad quem emetho vadit, et nichilominus illum emethonem mittere debet.

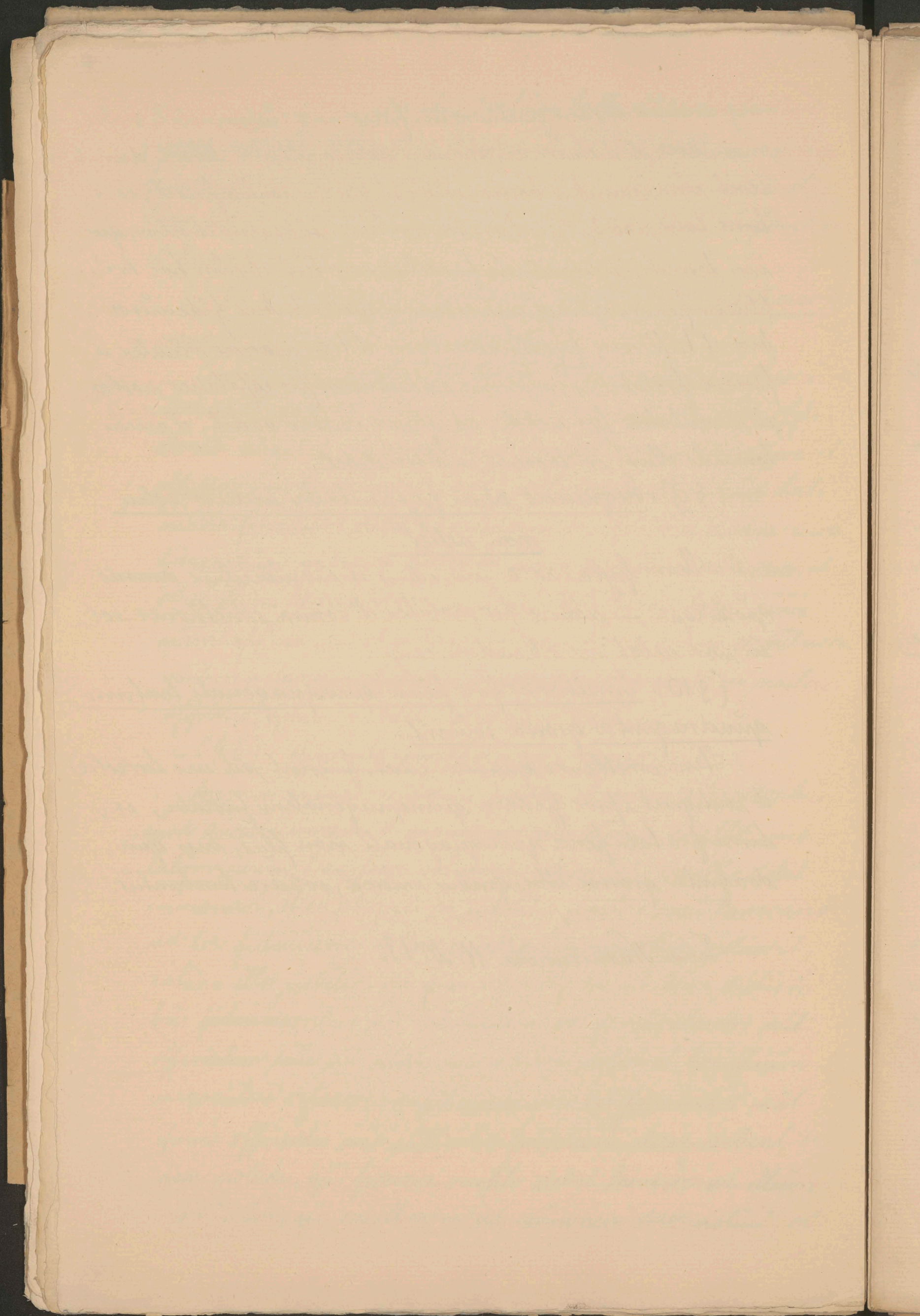
(§ 9). Requisicio alias pythanie in iudicio solui non debet.

Item pythanie a iudicibus et subiuocibus amodo quoumque in iudicio per nobiles et eorum emethones solui non debet nec ab eisdem exigi.

(§ 10). Emethones pro pena quinquagenali tantum quadraginta grossos soluent.

Item emethones quando citati fuerint ad ius terre et contigeret ipsos penam quinquagenalem prolabi, ex tunc pro tali pena quinquagenali non plus, nisi quadraginta grossos illis, quibus interest, soluere tenebuntur.

Lexa Nariszeuica II N. 13.

In nomine Domini amen. Gloriosus deus in sanctis suis ce-
lestia pariter et terrena disponens, etsi cunctos suos magnificat
ministros et altis decorat honoribus, tamen ut digni digna im-
pendat, facioribus atollit insignijs dignitatum et uberiori retri-
butione prosequitur, quos digniores agnoscit et commutat vigencior
exigencia meritorum. Proinde nos Boleslaus dei gratia dux Thuro-
nie etc. significamus tenore presentium, tam presentibus, quam futuris,
harum noticiam habituris, quibus expedit, universis, quod consi-
deratis grate fidelitatis servitijs ac studiosis probitatum meritis,
que omnes et singuli magnifici, strenui, generosi et nobiles terrarum
gene totaque milicia Warschawiensis et Lacrociensis terrarum
ac eis annexorum districtuum, videlicet Plonensis, Tharcinensis,
Nurensis, Ostrowiensis, Camenecensis, in Marchania ac Wowe-
myasto, Serocensisque in Lacrocim terris siltarum, erga nos,
republicam et nostra negocia hilari vultu seduli hactenus ge-
nere consueverunt et quo in posterum cuncta eorum fidelitatis
constancia nobis, ducalium nostro et successoribus nostris graviora
servitiarum et complacenciarum genera poterint una cum eo-
rum posteritatibus eo fervencius exhibere, horum intuitu effec-
tuum charitatis, quam ad ipsos fideles in visceribus nostris
gerimus, volentes ex innata nobis benignitate demonstrare et
ipsos ducalis gratie favore confuere ut munificencia nostre
liberalitatis prosequitos, favoribusque et gratijs tempore nostri
felicis regiminis communitos se esse agnoscant, et proinde ad
nos successoresque nostros prestanciori inardescant constancia
et fidelitate, unde ex quo principum decet excellenciam innate

F. Provenientibus,

pietatis affectu non solum utilitati subditorum intendere, iuraque eorum, per que in suis statibus tenerentur, intemerate conservare, quinimo ipsos specialibus prerogativis, presertim honorem, statum, commodum et nobilitatem eorum, per que in suis statibus tenerentur, consolari, petitionibus iustis et rationi consonis prenominatorum nostrorum subditorum omnium et singulorum, cuiuscumque status, conditionis et eminentie existencium in terris Warsoviensi et Lacrociensi, quibus vobis Dei preferimus, nobis humiliter oblatis, benigniter acclinati, omnes et singulos communiter et pluriimum, universaliter universos et singulariter singulos barones, milites, nobiles, terrigenas, totamque communitatem speciali gracia visitamus, iuribus, que infrascriptis illustramus, communitatis et representamus per, felue et in eum.

(§ 1). De iurium conservacione et bonorum non recepacione.

Itaque imprimis iura, privilegia, statuta laudabilia, consuetudines, lauda omnia et singula per nostros predecessores, duces Tharovie felix recordacionis omnibus dominis, baronibus, militibus, nobilibus, terrigenis ac hominibus status et sexus utriusque Warschaviensis et Lacrociensis terrarum ac districtuum eis annexorum concessa, instituta, tenta et observata, in vigore volumus et per presentes sollicitius conservare et integre custodire in omnibus finctis, articulis, clausulis et condicionibus generaliter universis nec unquam alicui bona ipsorum iuris ordine non servato, recipere nec bene possessionatos subditos nostros in aliqua culpa reprobos, ut dicitur, iure non convictos, delinere, mancipare et deprehendere debebimus neque nostri successores debebunt in perpetuum, quemadmodum et hec premissa per predecessores nostros duces Tharovie et nos usque modo fuerunt conservata et custodita.

(§ 2). De lecturis litterarum.

Item de immota nobis liberalitate statuimus et donamus dictis dominis baronibus, militibus, terrigenis, nobilibus ceterisque hominibus cuiuscumque status et conditionis dictarum terrarum, ut quocumque aliqui aut aliquis ex dictis nostris subditis privilegia seu privilegia sub maiestatis, litteras quoscumque sub medio, cri ac iudiciales sub iudicum sigillis appensis in iudicijs nostris ducalibus et communibus terrestribus vigore citationis aut ex decreto Curie tantum produxerint seu produxerit, extunc a lectura privilegij sex, mediocri vero tres et iudicialis litterarum unum grossum in medijs grossis cancellarius et notarius nostri terrestres et nostrorum successorum tollant et exigant; a lecturis vero privilegiorum et litterarum quarumlibet absque citatione et iure coram nobis ac ubicumque productorum nichil exigant et tollant.

(§ 3). De citationibus et salario earundem.

Ceterum volentes difficultates et prorogaciones terminorum nostrorum ducalium, que propter copiam citationis citatis non traditam, emergebant fiebantque abolere, sancimus et instituumus, ut citationes tam in cancellaria, quam in iudicijs terrestribus cum copijs scribantur et postulantibus tradantur, a citatione vero notarii cancellarie grossum, terrestres vero medium grossum, eiam dato, quod in una littera tres contineantur citationes, et non plus exigant et tollant. Hoc eiam adiecto, quod si partes tribus citationibus in una littera contentis, pro quibus cumque causis citate, per medium amicorum ad unum et concordiam pervenerint, extunc non plus, solum una pena concordie ab huiusmodi tribus sequitur citationibus ac exigi debet.

(§ 4). De rescriptis et queris (s) librorum terrestrium.

No inscriptionibus vero quibuscumque in librum terrestrem inducendis, medium grossum, et a rescripto sine officio v. n. grossum, a lecturis autem et queris plurimum, quam unis, annorum unum grossum, anni vero variis nihil, et a qualibet descriptione ternarium notarum terrestres tantum in perpetuum exigant et recipiant; alioquin si aliquis ipsorum hoc statutum in parte vel in toto violaverit, tunc unam sexagenam grossorum in medijs prolabetur. Cuius medietas pro fisco nostro, medietas vero parti iniuriam posse dare et cedere debet.

(§ 5). De foralibus.

Preterea capitanei et officiales dictarum terrarum nostrarum amodo et deinceps non alia foralia vulgo tarqoue, dumtaxat a carnibus, vllis et piscibus in curro ductis aut in granibus allatis vueribus et non leuibus subertis iusta antiquam consuetudinem exigant et tollant.

(§ 6). De vagabundis et ad forestam ducalem peccoribus porrectis.

Verum et peccora vagabunda et in signoribus ad forestam ducalem porrecta et data seu recepta, pro usu suo ipsi officiales nostri non debent habere, sed ad cautionem fideiussoriam emittere debeant in perpetuum; alioquin si aliquis usu temerario eandem nostram sanctionem, per predecessores nostros seruata in parte aut in toto violaverit, tunc sexagenam grossorum in medijs grossis fene, medietatem nobis et aliam parti iniuriam posse dandam incurret, et nichilominus damnum, super quod pars faciens iniuraverit corporali iuramento, hoc soluere eidem sub pena quinquagenali tenebitur.

(§ 7). Auctoritas subiectis et superiorum.

Insuper subiudes aut officialis sui supparij iudicio presi-
dentes non alias penas, nisi sex marcarum et penas libris ter-
restribus insertas quinquagenales decernendi et vindicandi ple-
nam habebunt potestatem.

(§ 8). De citacione inconuenienti.

Preter hec statuimus et concedimus, ut quocienscumque et
quandocumque unus subditorum nostrorum alium inconue-
nienti citacione ad iudicium euocauerit, est tunc rem et cau-
sam ad perditionem non decernendo, talis citatus in termi-
nis ducalibus pena quinquagenali et in terminis communi-
bus sex marcarum iuxta antiquam consuetudinem punia-
tur.

(§ 9). De amissione cause et penarum non afflictione.

Ultra hec ne quisquam duplici pena damnetur pro una
re et officialiter, statuimus, quod quocienscumque unus alio
citato in iudicio causam suam in perditionem amiserit, ex-
tunc penis non debet grauari, sed tantum amissio cause
pro sua punitione sibi sufficiat.

(§ 10). De amissione litterarum per quemcumque
modum.

Preter premissa statuimus et concedimus concessimusque,
ut quocienscumque aliquis aut aliqui subditorum dictarum
terrarum priuilegia, iura et litteras suas quocumque casu
infausto et infortuito amiserit aut amiserint, vel ex li-
nearum aut murarum corrosione aut diuturnitate temporis
consumpta vel in eisdem damnium quoquomodo percepe-
rint, toties in libris priuilegiorum thesauri nostri siue li-
bris terrestribus origines eorum inuente, recepte et exaudite
super ammissis litteris, plena testium idoneorum approba-
cione nostris maiestatis mediocri et iudicium sigillis immo-

uare, decernere, confirmare et extrahere in perpetuum debemus
et pollicemur per presentes et nostros successores debebunt iuxta
ritum et consuetudinem antiquam.

(§ 11). Non debet extraneus fieri capitaneus.

Et etiam statuimus, quod nullus extraneorum siue de alienis
terris in ducatu nostro preferatur in capitaneum, nisi indi-
gena nostri ducatus.

(§ 12). Ab interrogacione Turis duo grossi non exigantur.

Et quidem statuimus, volumus et concedimus de interrogacione,
que de consentu et unanimi facium voluntate apud nostros iu-
dices non sine solucione duorum grossorum interrogantibus con-
cedebatur, ut quando et quociescumque euenerit, sit sine omni
exactione pecuniarum ac iusticia in causa et questione ad
unquam practicata, partibus imparciatur et concedatur.

(§ 13). Quosquidem articulos, presenti privilegio insertos,
ac alios articulos dictis dominis baronibus, toti milicie, no-
bilitati et communitati Warschauensis et Lencocimensis ter-
rarum et districtuum eis annexorum, per nos concessos et do-
natos, statutoque insertos et inserendos, in omnibus punctis,
clausulis, articulis, distincionibus et capitulis generaliter
vniuersis obseruare et intemerate custodire volumus, confir-
manus, ratificamus, approbamus, decernentes ipsos habere
robore perpetue firmitatis per presentes.

In cuius rei testimonium nostrum sigillum maius de certa
nostra sciencia presentibus est appensum. Actum et datum
in Warschaua feria secunda ante festum sancte Hedie,
gis, anno Domini millesimo quodringentesimo duodeci-
mo. Presentibus dominis: Nicolao Wansch de Bogalhe,
palatino Masouie, Tacobo de Chynsko Ciuensi, Andrea
de Raschine Warschauensi, Alberto de Barthnydy

Lacrociensi, Jacobo de Golimno Czechanowiemi, Kiemak de
Borukowo Wishegradiensi castellanis et aliorum plurimorum
dignitariorum (1).

Felka Naruscewicka 11 N. 111.

[Faint, illegible handwriting on aged paper]

Aliud privilegium domini ducis Boleslai terre War.,
saviensi et Lacrocimensi concessum, anno millesimo
quadringentesimo duodecimo.

In nomine Domini amen. Gloriosus deus in sanctis suis,
celestia pariter et terrena disponens; etsi cunctos suos magni-
ficat ministros et altis decorat honoribus, tamen et dignis
digna impendat, potioribus atollit insignijs dignitatum et
uberiori retributione prosequitur, quos digniores agnoscit et
commendat vigencior exigencia meritorum. Proinde nos Bo-
leslaus dei gracia dux Tharouie etc. significamus tenore pre-
sencium, tam presentibus, quam futuris, harum noticiam ha-
bituris, quibus expedit, vniuersis, quod consideratis grate fide-
libatis seruicij ac studiosis probitatum meritis, que omnes et sin-
guli magnifici, strenui, generosi et nobiles terrigenae totaque
milicia Warschauensis et Lacrocimensis terrarum, ac eis
annexorum districtuum, videlicet Blonensis, Tharcimensis,
Nurensis, Ostrowiensis et Camencensis in Warschauia, ac
Nouemiasensis Serocensisque in Lacrocimensi terris sitto-
rum, erga nos, reipublicam et nostra negocia hilari vul-
tu sedule hactenus gerere consueuerunt et quod in posterum
iuncta eorum fidelitatis constancia nobis, ducatu nostro et
successoribus nostris gratiora seruiciorum et complacencia,
rum genera poterint una cum eorum posteritibus eo fer-
uencius existere (s) x), horum intuitu effectuum charitatis,
quem ad ipsos fideles in visceribus nostris gerimus, volen-
tes ex innata nobis benignitate demonstrare, et ipsos duca-
tu gracia pauore confouere et munificencia nostre libe-

x) more „exsoluere“.

xx) zapewne „et“.

utilitatis prosequuntur favoribusque et gratiis tempore
nostri felicis regiminis communitos se esse agnoscant, et pro
inde ad nos successoresque nostros prestanciori inardes
cant constancia et fidelitate, Unde ex quo principum decet ex
cellenciam innate pietatis affectu non solum utilitati sub
ditorum intendere iuraque eorum, per que in suis statibus
teneantur, intemerate conservare, quinimo ipsos specialibus
prerogatiis, presertim honorem, statum, commodum et no
bilitatem eorum, per que in suis statibus teneantur, conso
lari, petitionibus iustis et rationi consonis prenominato
rum nostrorum subditorum omnium et singulorum, cu
iuscumque status, conditionis ac eminencie existencium
in terris Warsaviensi et Lacrociensi, quibus ope dei pre
ferimus, nobis humiliter oblatis, benigniter acclinati, om
nes et singulos communitos et divisim, universales univer
sos et singulariter singulos barones, milites, nobiles, Terri
genas totamque communitatem speciali gratia visita
mus, iuribusque infrascriptis illustramus, communitimus et
repremiamus perpetue et in eum.

Favoribusque

(§ 1). De iurium conservacione et honorum non recep
cione.

Itaque imprimis iura, privilegia, statuta laudabilia, con
suetudines, lauda omnia et singula per nostros predecessores
duces Thaxonie felicis recordacionis omnibus dominis baro
nibus, militibus, nobilibus, terrigenis ac hominibus status
et sexus utriusque Warschaviensis et Lacrociensis terrarum
ac districtuum eis annexorum, concessa, instituta, tenta et
observata, in vigore volumus et per presentes pollicemur con
servare et integre custodire in omnibus finclis, articulis,
clausulis et condicionibus generaliter universis, nec unquam

(5)
 alieni bona ipsorum iuris ordine non seruiato recipere nec
 bene possessionatos subditos nostros, in aliqua culpa reper-
 tos, ut dicitur, iure non conuictos, detinere, mancipare et
 deprehendere debemus, neque nostri successores debent
 in perpetuum, quemadmodum et hec premissa per predecesso-
 res nostros duces Thaurie et nos neque modo fuerunt con-
 seruata et custodita.

(§ 2). De lecturis litterarum.

Item de iurata nobis liberalitate statuimus et donamus
 dictis dominis baronibus, militibus, terrigenis, nobilibus ce-
 terisque hominibus, cuiuscumque status et conditionis dicta-
 rum terrarum, et quocumque aliqui sunt aliquis ex dictis
 nostris subditis priuilegia seu priuilegium sub maiestatis,
 litteras quaslibet sub mediocri ac iudiciales sub iudicium
 sigillis appensione in iudicijs nostris ducalibus et comuni-
 bus terrestribus vigore citationis aut ex decreto Turis tan-
 tum produxerint seu produxerit, ex tunc a lectura priuilegij
 sex, mediocri vero tres et iudicialis litterarum unum gros-
 sum in medijs grossis cancellarius et notarij nostri terrestres
 et nostrorum successorum tollant et exigant; a lectura vero
 priuilegiorum et litterarum quarumlibet absque citatione
 et Turis coram nobis ac ubicumque productorum, nihil exi-
 gant et tollant.

(§ 3). De citationibus et salario earumdem.

Ceterum volentes difficultates et protractiones terminorum
 nostrorum ducalium, que propter copiam citationis cita-
 tis non traditam emergebant fieri et abolere, sancimus
 et institimus, ut citationes tam in cancellaria, quam in
 iudicijs terrestribus cum copijs scribantur et postulantibus
 tradantur; a citatione vero notarij cancellarie

grossum, terrestres vero medium grossum etiam dato, quod
in una littera tres contineantur citationes, et non plus
exigant et tollant. Hoc etiam adiecto, quod si partes tribus
citationibus in una littera contentis, pro quibuscumque
causis citate, per medium amicorum ad unionem et con-
cordiam pervenerint, extunc non plus, solum una pena
concordie ab huiusmodi tribus sequetur citationibus nec
exigi debet. more querendis "

(§ 4). De rescriptis et queris (s) librorum terres-
trium.

Ab inscriptionibus vero quibuscumque in librum terres-
trium inducendis, medium grossum, et a rescriptis sine co-
pia unum grossum, a lecturis autem et querendis plu-
rium, quam unius annorum unum grossum, anni vero
unius nihil, et a qualibet descriptione ternarium notarij
terrestres tantum in perpetuum exigant et recipiant; alio-
quin si aliquis ipsorum hoc statutum in parte vel in toto
violaverit, extunc unam sexagenam grossorum in medijs
prolabetur, cuius medietas pro fine nostro, medietas
vero parti iniuriam posse dare et cedere debet.

(§ 5). De foratibus.

Preterea capitanei et officiales dictarum terrarum nos-
trarum amodo et deinceps non alia foralia vulgo largowe,
dumtaxat a carnibus, ollis et piscibus, in curru ductis,
aut in granibus allatis venticulis et non leuibus subertis,
iuxta antiquam consuetudinem exigant et tollant.

(§ 6). De vagabundis et ad forestam ducalem peccori-
ribus porrectis.

Verum et peccora vagabunda et in signoribus ad fores-
tam ducalem porrecta et data seu recepta, pro usu suo

7. ipsi officiales nostri non debent habere, sed ad cautionem fideiussoriam emittere debebunt in perpetuum; alioquin si aliquis ausu temerario eandem nostram sanctionem, per predecessores nostros servatam, in parte aut in toto violaverit, est tunc sexagenam grossorum in medijs grossis fene, medietatem nobis et aliam parti iniuriam posse dandam incurret, et nichilominus damnum, super quod pars faciens iuraverit corporali iuramento, hoc soluet eodem sub pena quinquagenali tenetur.

(§ 7). Auctoritas subiudicis et superiorum.

Insuper subiudex aut officialis seu superioris iudicio prestantes non alias penas, nisi sex marcarum et penas libris terrestribus insertas quinquagenales decernendi et vindicandi plenam habebunt potestatem.

(§ 8). De citacione inconuenienti.

Preter hec statuimus et concedimus, ut quocienscumque et quandocumque unus subditorum nostrorum alium inconuenienti citacione ad iudicium euocauerit, est tunc rem et causam ad perditionem non decernendo, talis citatus in terminis iudicialibus pena quinquagenali et in terminis communibus sex marcarum iuxta antiquam consuetudinem puniatur.

(§ 9). De ammissione cause et penarum non afflictione.

Preter premissa statuimus et concedimus concessimusque, ut quocienscumque aliquis aut aliqui subditorum dictarum terrarum privilegia, iura et litteras suas quocumque causa iniusta et infortiuita amiserit aut amiserint, vel ex linea, rum aut mirum corrosione aut diuturnitate temporis consumpta, vel in eisdem damnum quocummodo perceperint,

locies in libris privilegiorum thesauri nostri sine libris terres-
tribus origines eorum inuente, recepta et exaudita super
aunmissis litteris plena testium idoneorum approbatione,
nostre maiestatis mediocri et iudicium sigillis innouare,
decernere, confirmare et extrudere in perpetuum debemus et pot.
licemur per presentes, et nostri successores debent iuxta ri-
tum et consuetudinem antiquam.

(§ 10). Non debet extraneus fieri capitaneus.

Et etiam statuimus, quod nullus extraneorum sine de a-
lienis terris in ducatu nostro preferatur in capitaneum, ni-
si indigena nostri ducatus.

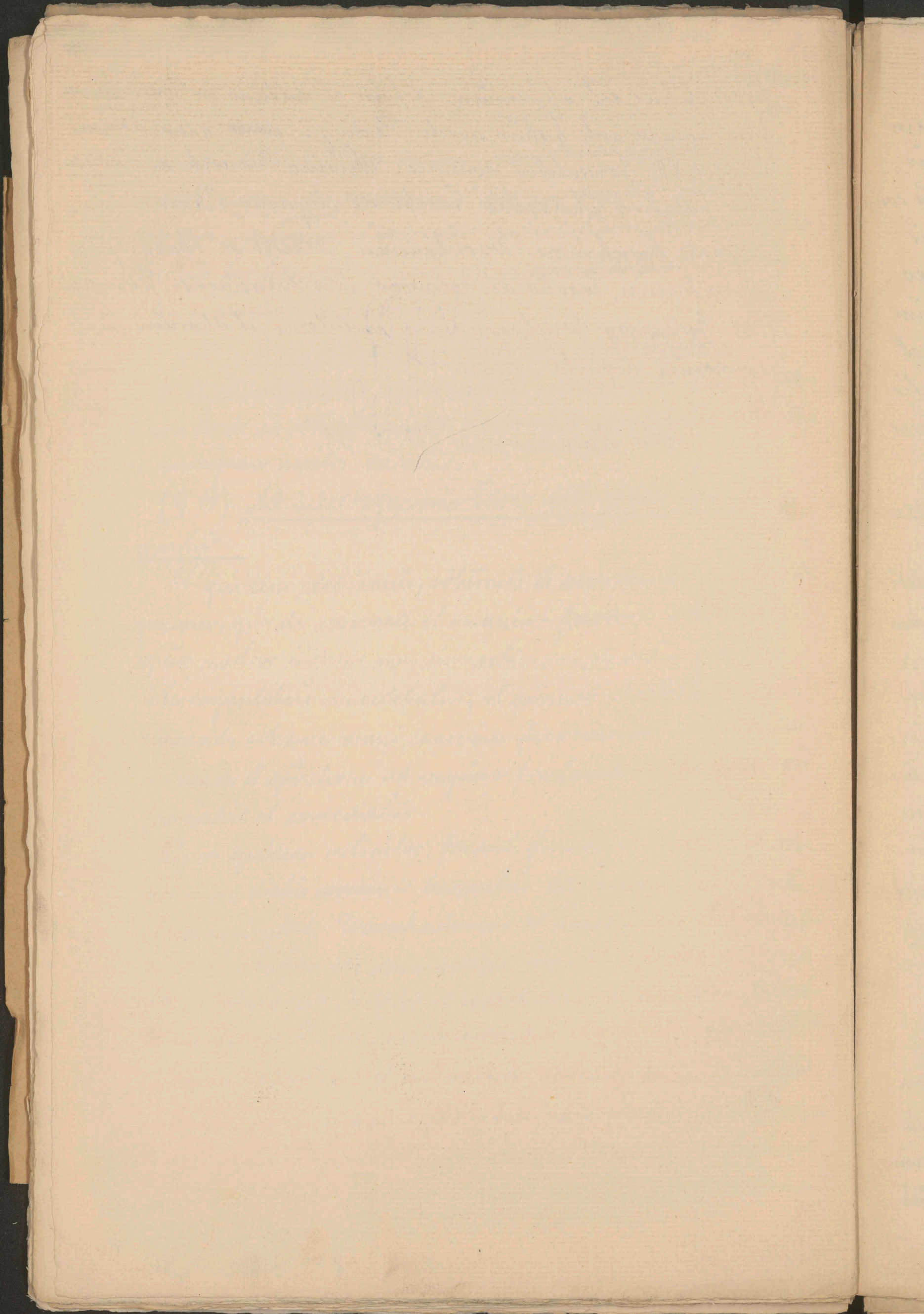
(§ 11). Ab interrogacione Turis duo grossi non exi-
quantur.

Et quidem statuimus, volumus et concedimus de interro-
gacione, que de consensu et unanimi facium voluntate
apud nostros iudices non sine solutione duorum grossorum
interrogantibus concedebatur, et quando et quociescumque
euenierit, sit sine omni exactione pecuniarum ac iniusticia
in causa et questione ad unquam practicata (1), partibus im-
pariabilis et concedatur.

Quos quidem articulos, presenti privilegio insertos, ac alios
articulos dictis dominis baronibus, toti milicie, nobilitati
et communitati Warschaniensis et Lacrocimensis terrarum
et districtuum eis annexorum, per nos concessos et dona-
tos, statutoque insertos et inserendos, in omnibus punctis,
clausulis, articulis, distincionibus et capitulis generaliter
vniuersis obseruare et intemerate custodire volumus, confir-
manis, ratificamus, approbamus decorantes, ipsos habere
robore perpetue firmitatis per presentes. In cuius rei testimo-
nium nostrum sigillum manus de cetera nostra sciencia

presentibus est aspersum. Actum et datum in Warschawa
 feria secunda ante festum sancte Hedwigie, ~~anno~~ anno Domini
 M^oCC^oCC^oXLII. Presentibus dominis: Nicolao Wansch de Boga-
the palatino Tharowie, Jacobo de Thynslo Ciuranti, An-
 drea de Raschinere Warschowieni, Alberto de Parthnydy
Kacociensi, Jacobo de Golinyno Ciechanowieni, Kemak
de Borukowo Wischegradiensi castellanis, et aliorum plu-
 rimorum dignitariorum.

Fekla Naruszewicz 10 N. 41.

In nomine Domini amen. Ad memoriam rei semper
 ram. Ne error oblivionis gestis sub tempore versantibus, in poste-
 rum pariat detrimenta, alta regum et principum consilia de-
 creverunt, ea salubriter litterarum et testium amobacione presen-
 tari. Proinde nos Boleslaus Dei gracia dux Tharonie, Russie,
 que necnon terrarum Warschaviensis, Raviensis, Sochaczowien-
 sis, Gostinensis, Lacrocimensis, Belzensisque dominus et heres,
 significamus tenore presencium, tam presentibus, quam futuris,
 harum noticiam habituris, quibus expedit generaliter universis,
 quod consideratis grabe fidelitatis indicijs et studiosis viru-
 lum meritis, que omnes et singuli magnifici, generosi, strenui,
 nobiles domini dignitarij, barones, milites, terrigenae totaque
 militia et communitas terre nostre Lacrocimensis, ad nos du-
 catumque nostrum hilari vultu sedule hacenus gerunt et exhi-
 bent ~~at~~ ac in futurum aucta eorum fidelitatis constancia
 nobis, ducatum et reipublice ac nostris successoribus graciosam
 seivicionum et complacenciarum genera una cum eorum poste-
 ritatibus et posteritatis poterint exhibere, horum intuitu cha-
 ritatis affectum, quem ad ipsos fideles nostros dominos di-
 gnitarios, terrigenas, totamque miliciam et communitatem
 terre Lacrocimensis in visceribus habemus, exhibicione ope-
 ris, que perfectissime dileccionis sortitur augmenta, volentes
 et immata benignitate nobis demonstrare et ipsos favore du-
 calis gracie confuere, ut munificencia liberalitatis nostre
 se agnoscant prosequitos, favoribusque et gracijs tempore
 nostri felicitis regiminis communitos, et pro tanto ad nos
 nostrosque successores prestanciori inardescant constancia,

beneuolencia et fidelitate. Et cum principum decet excellenciam
innate pietatis affectu non solum utilitati subditorum in-
tendere aut iura eorum, per que tenentur et in suis statibus con-
seruantur, inlemerate conseruare, quinimo ipsos specialibus
prerogatiuis, presertim honorem, statum et nobilitatem eo-
rum promouentibus, consolari, unde petitionibus dictorum
dominorum dignitariorum, terrigenarum, omniumque et
singulorum militum et nobilium lociisque communitatis
terre nostre Sacrocimensis nobis humiliter oblatis et porrec-
tis fauorabiliter acclinati,

(§ 1) Absolutio nobilium et emethonum a labore cas-
trorum.

Omnes et singulos, communitet et diuisim, vniuersaliter
vniuersos et singulariter singulos dignitarios, barones, mi-
lites, terrigenas et nobiles, totamque communitatem terre
nostre Sacrocimensis speciali gratia visitare et iuribus
infrascriptis insigniri cupientes, ipsos et ipsorum succes-
sores et emethones absoluimus et liberamus ab omnibus
et singulis laboribus omnium et singulorum castrorum
nostrorum antiquorum et nouorum seu de nouo fun-
dandorum, ita quod penitus seruitia et labores huius-
modi in antiquis et nouis castris minime facere bene-
antur, neque noua castra per amplius edificare nobis et
vetera instaurare debebunt perpetue et in eum.

(§ 2) A pena iednane absolutio.

Item volentes nostre terre prenominate ampliori gra-
tia et fauore consolari (1), predictos dominos dignita-
rios, barones, milites, terrigenas et nobiles ipsos et eorum
successores a pena concordie alias iednane absoluimus,

/ mis, excepimus et liberamus, tali tamen conditione
 interiecta, quod si pars agens et pars rea ab invicem se
 citant pro quibuscumque causis, antequam in Tuis seu in
 proximis Tuis terminum se induxerint et concordiam
 inierint seu concordaverint, et una pars vel ambe in proxi-
 mo eodem § iuris termino de facta sic inter eos con-
 cordia iudici dixerint, extunc ad solvendam huiusmo-
 di penam concordie iudicio minime tenebuntur. Verum
 si post proximam iuris terminum aut post iurisdictio-
 nem concordiam fecerint, extunc partes ipse huiusmo-
 di penam concordie solvere tenebuntur, etiam et pe-
 nas ratione pene contumacie iuxta consuetudinem
 antiquam.

(§ 3). De homicidiis et eorum coadiutoribus.

Ceterum cupientes, ut charitas et unio inter subditos
 ducatus nostri magis ac magis exardescat, viam violenti-
 cis, irrogis et visibus temerarijs precludendo, sancimus
 et statuimus, ut quando aliquis nobilis aliquem nobilem
 cum coadiutoribus in via aut infra granicias ipsius vio-
 lenter invaserit, permiserit vel ediderit, extunc homicida
 iuxta antiquam consuetudinem privatus et caput solvat,
 coadiutor vero seu coadiutores, qui inculpati fuerint,
 se testibus idoneis et plenis, quilibet seorsum iustificen-
 tur; si iustificati et purgati non fuerint, pro occiso
 capite per decem sexagenas grossorum in medijs grossis,
 nobis et nostris successoribus videlicet quinque, et parti
 lese, cui pater, frater aut amicus occisus est, alias quin-
 que sexagenas lous, quociens id pataverit, solvere et
 ultra per sex septimanas in turri recludi debet et debe-
 hant. Percussores vero aut violatores aliquem invaden-

do et vulnerando in eisdem locis, ut per premissum est, similiter testibus plenis non iustificati, per decem sexagenas grossorum in medijs grossis, nobis et nostris successibus medium et percusso medium et vulnera seorsum solvant et tenore presentium sint stricti.

(§ 4). De violencia in ecclesia, cimiterio aut hospicio tamquam pro iniurione domus iudicatur.

In euentum vero, in quem aliquis nobilis per se aut cum coadiutoribus in ecclesia siue cimiterio aut in hospicio aliquem nobilem violenter iniudens occiderit, percusserit vel vulnerauerit, estunc volumus et per presentes statuimus, ut iudicetur et puniatur, penasque incurrat, prout pro domus violenta iniurione iuxta statutum antiquum et consuetudinem folio (v).

(§ 5). Ne officiales iudicio presidentes, causas procurrant.

Preterea nullus officialis, ruffarius vel ministerialis, quocumque nomine vocentur siue nuncupentur, in iudicio presidentes siue presidentes, in terminis communibus seu quibuscumque causam vel causas alienas siue cuiusquam hominis per amplius et deinceps sollicitare, procurare aut gubernatorem siue procuratorem se nominare ac in causa principales constituentes ipsum constituere debeant neque poterint in perpetuum.

(§ 6). Postremo omnia et singula iura, privilegia, statuta, constitutiones consuetudinesque, per nos et nostros predecessores, duces Tharouie ipsi dominis dignitarijs, baronibus, militibus, terrigenis, nobilibus et hominibus status et sexus utriusque terre predictae nostre Lacrociensis (concessas) et tentas, siue institutas et laudatas

has in omnibus finibus, articulis, condicionibus et clausulis generaliter universis in vigore integre custodire, conservare et perpetuum robur obtinere volumus, decernimus et tenore presentium pollicemur perpetue et in eam.

In cuius rei testimonium sigillum nostrum manus de cera nostra scientia presentibus est appensum. Actum et datum in Warschawa feria quarta in vigilia Visitationis gloriosissime virginis Marie, anno Domini MCCC XVIII. Presentibus dominis: Nicolao Wansch de Dobranowo palatino Tharovie, Johanne Lipski Wischnensi, Tacobo de Thynsko Cornensi, Liemax de Boradowo Wischegrodiensi, Alberto de Barthnydy Laceracimensi, Tacobo de Golymino Czicchanoviensi et alijs castellanis et ac testibus fidedignis quam plurimis. Scriptum per manus venerabilis et egregij viri, magistri Petri de Grohdowo, medicine doctoris, prepositi sancti Michaelis et canonici Tharovie Florcensis ac Warsaviensis, Lovicensisque et in Thadow curati ecclesiarum, necnon curie nostre cancellarij, qui presentia a nobis habuit in commissis.

[Faint, illegible handwriting, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

K. 31.
15. VII. 1952. *Gjertsen*

Alis psta prava pulskiejs

Salisvankiejs . 2 rlyp. Cartony. nr. 1427

[Faint, illegible handwriting, likely bleed-through from the reverse side of the page]

XII.

No.

This letter from [unclear]
[unclear]

1] Vstavy prawa Polskiego dla
paniecku drohko napisane y
ulozone po polski przez Pana
Palcrowskiego s Prosmice, na
then czase dworzamina hrula
Tego M. Polskiego Lignantha su.
gustha.

Tan Palcrowsky sw wla[snaz]
 ruka.

..... rodzemya
 sina [Boreg]o pana naszego
 1555.

2] O krotku, cap. I.

O wogewodach, cap. II.

O stharosthach, cap. III.

O duchownich, cap. IIII.

O kwalczyech, cap. V.

O czkye, cap. VI.

O solj, cap. VII.

O graniczach, cap. VIII.

Posthzepek prawa okolo granyc,
 cap. IX.

O panzech sadowych y stichodryech
 prokuryadnych, cap. X.

O procuratorzech, cap. XI.

O porwanyech y o forowycz, cap. XII.

O was[nych] y myzkowanaya, cap.
 XIII.

O wyathlach, cap. XIII.

O sinyech, ako chera, myczka ma,
 kryerysthe, y o sthewdach y o
 rozdrzalye, cap. XV.

O ofyebunach, [cap. X] VI.

O wdowach XVII

O miessran[ach] . . . . .
... ~~XXII~~, XVII (1).

O mlynare[ach] . . . . . yech
panow ~~XXII~~ . . . . . XVIII.

3] O slugach, cap. XX.

O placheczshwie, cap. XIX.

Kto slye werynj s roszkowaniam cy,
ego, cap. XXI.

O slodryeyach, cap. XXII.

O prymleyach, cap. XXIII.

O sapissie dryedryczshwa, cap.
XXIII.

O dawnoschyach dryedryczshwa,
cap. XXV.

O robach y odwobach, cap. XXVI.

O kxiyach kymnych, cap. XXVII.

O massnyach i prawach, cap. XXVIII.

O redoyemshwye, cap. XXIX.

O oxaryey, vniach y danyach, cap.
XXXI.

O pospolitim bidlie i schodach,
cap. XXXII.

O psyech y o myshlywczach, cap.
XXXIII.

O tych, kto w lyeszyech oxymya,
szbode, cap. XXXIII.

O glicykyech, cap. XXXV.

O pyenyazkach, cap. XXXVI.

O rzekach, cap. XXXVII.

4] O sprawze moyency, cap. XXXVIII.

O zabickya y o ranach, cap. XXXIX.

O slugach, cap. XXX.

O rydzech, cap. XI.

5] Wstąpię prawa polskiego wrotho
napiysane.

O kwiłi, cap. I.

Kwił w powyecznych, ma krynycz
sprawiedlywosc. Casimirus fol. XCIII.

Obyczynem, yz gdy przyedzyem
do ktorogo powiathu, tedy bedzyem
krynycz sprawiedlywosc s naszymy
stharosthamy, dzyerskawcy kro,
relsthuwa (1); gdyby byly postwany
o yaka krywde od niego, tedy
wynny przed sadem krymskim stacc.

A yeslyby bylo konni bydlo kazetho
s trzody s pastwysh, takye bydlo
ma byc dano na rekoyemsthuwa a
na pythanye panow sadownych.

A yeslyby then tho stharostha nye
dal bydla na rekoyemsthuwa, tha
ny ma byc karan wynam, yako
ynoz [6] krynyamy, stoych pye
nyemnych wyn moie hardy docho
dzyc na pyenyadrach yemni na
kwiłewsthuwe napiysanych.

O napiysaniya dobr kwiłewsthuwech.
Alex. fol. CXV.

Dobr kwiłewsthuwech nyesthuwym
any darunem any sumam przypry
szem, yedno na krynycz s dozwole
nyem rad naszym. A stoby tho y
nacrey obdzerskat, thany cressz
pyenyadre napiysane traczy.

Kwił nyemnie nyest wsthawycz

2.
proces rad y postow. Id. et eodem.

Proś o radamy y posty wstha-
wy, tho ma być wywołano, abo,
wym słodka rzecz niewywołana
nyema być poczyna za pewna.

O wykupienia brulewstwa. Si.
gysmundus Pyorth. (1) 1538.

Wsthawylismy, gdybysmy bogo
[z] wykupowaly albo kto za naszym
consensem wykupowal bogo z dobr
naszych brulewstych, thakymu
chozby był niewygodny, tedy mi
pieniazke nyemaya być zapowya,
dane, a wlaszra gdyby nyat re-
kowne i a yestlyby o s brody (1)
woryny, na thakym chozby był
niewygodny, dochodzyt syeniskym
obyczajem. Wtorego wykupowacy,
ma być slano prowadzenie abo
rūmowanie za rzecz nyedryel, a
rok od polowzenia porow (1) ma
być słon za rzecz nyedryel.

O roku przed brulem. Sigismun.
Crac. 1540.

Wsthawylismy, yz gdy by był pos-
swan przed nas s Wyelkoye Pol-
skoye, a my bychmy były na then
czas w Polsce chaley, thakye,
mi ma być rok polowion od polo-
wienia porow za styczy nyedrye-
lye. A kausze thez gdybysmy by-
ly Wyelkoye Polsce, tedy thez
s chaley Polskoye porowanem

overwritten, scribbles

ma być rok słowon za cthyry
nye [8] dryelze [8]; a tym, co to
w they syemy, w słowey bysomy na
then czas były, thakym ma być
rok słowon za dwye nyedrye.

O zawyaszanyu sliwem. Tol. et
eod.

Kadnego slachty sliwem zawy-
szowacz nyemamy, asz yego fra-
wem swyczerowczy nyeyechawczy
na wayne.

Rool nyema nydomi bracz ynye,
mya. Tolgelo fol. XI, IX.

Obyczynem, ysz kadnemu s pod-
stanych naszych nyewestnyem ynye-
mya any sye wyaszem o wozelady
wysthepet, alysz s prawa przes thj,
słowebystny na tho wyzadzyly.

Todem fol. I, II.

Thasolemni s podobanych naszych
dobr bracz nyebotzyem, alysz go
prawem swyczerowczy.

[9] O rociu kaimyhm przed kadnem.
Alaxan. fol. CXVI.

Godysz przed namy nyeyeth rok
zawithy pyrowczy, pogolhowya
przed stharostham być nyemasz,
wyawczy, yszby sye tho dobrowolnye
wdat abo sye zafyszat.

Cap. II. O wojewodach. Carymy.
fol. I, XXIX.

Vilhawylsomy, yshy kassy woze-
woda w sym (o) wojewoczwesthwoye

wilhawyl, yz by wszytky rzeczy proce,
dawayace stuzonye byly przedane.

Woyewoda ma raczowac rzeczy
przedawayace. Caxymi. fol. XCV.

Woyewodowye wszych (i) stharo,
sthwach w kaszdym myesczye ma
kasdy rok maya, dogledac, yz,
by miarj y wagi wzelydzye [10]
myebyly szalszywe. it sthoryby wo-
yewoda thego nyedocrał, thaky ma
byc: karan wynam nasam krolews,
sam XIII przywyen.

De eodem. Ivan. Alb. fol. CVI.

Woyewoda wszych (i) woyewosthwoye
porozumyawszy sye stharostham a
s nyestorjny dignytharony, y ma,
yz, wilhawycz rzeczy przedawaya-
ce, tak sze thesz miare y wage.
Them brathsthwu aby byly sthazone
wedle krolea Caxymyrsa. Woyewoda,
wye yestlyby thego nyeczynyly, cro
yesth napisane, prczadaya wyne
krolewsza XIII przywyen.

Idem de eodem. Ivan. Al. fol. CVII.

Gdy woyewoda posthanowy rzeczy
przedawayace, thedy shy rzeczy
tak maya byc przedawane, crego
stharostha ma dosrecz pod wy-
nam sthem przywyen, a yestly ma
summe na stharosthwoye; a yestly
y wyerney rece trzymar stharostho,
thedy pod straczany stharosthwa.

[11] O szaczimku rzeczy przedawaya-
cych. Alexan. fol. CXIX.

Woywodowye maja scaczowack
 rzecky przedawajace, wymyedyaw,
 szy sje, jako drogo sam tham, skad
 je przywioza; a ktoryby ynaczej
 przedawal, mysz woyewoda wstha-
 wy, then one kupy tracy.

Woywodowye maja dostarcz, czo
 namye nalecky. Sigis. fol. IX.

Woywodowye maja tego dostarcz,
 aby nyk nyelystth woyeznyon na
 myerze any na wadze, these sadly
 aby nyelby fores mye wyessdane,
 ale aby byly scadzone czascow sli-
 scnych. Thaya these woyewodowye
 rzecky remyessnyce wsthawycz,
 poczemii maja bycz dawany. A
 wszakze ktoby soby dal robycz
 nad swycray, these ma placycz,
 jako sje more s remyessnykiem
 szkodrycz (1). Tha wsthawa [12]
 ma bycz postholycze we wszythkych
 myastkach. A gdy tho woyewoda
 posthanowy, thedy tho maja mye,
 scranje trzymacz, strzez, czeqno,
 wacz; a ktoryby tho myezranyn
 przestapyl, then woyewodowye proce-
 pada szetnackie przywien; a kto-
 ryby myezranje zwlaska pada
 wyexequiowaly tego, czo woyewo-
 da posthanowy, thaczy maja
 bycz wynam karany sthem
 przywien, ktorey wyny ma sje
 nam dosthacz dwye czeray a wo,

3
wodzyc bracia. Teslyby these woje,
woda myczynyl doszyt wrzedowy
swemni, thedi go obyczynemy ka,
racz wynam sthem grzywen thelj
drocz, yely sie dopiwszy.

O wojewodzyc y podwojewodzym.
Sig. in con. Pol. 1538.

Podwojewodzy yestlyby myczynyl
wsthan w rzeczach przedawacych,
thedy wojewodzyc ma byc defero-
wany; ktorj wojewoda yestlyby nye
[13] przyznal swego podwojewo-
dcego anyly these sam rzecy pre-
dawacych wsthanys, thady
ma byc karan sthem grzywen;
ktorey wyny nam polowycza, a stro-
nye, ktoraby instigowala, druga
polowycza.

De eodem. Alexander pol. CXLIX,
ale pod straczenym kupyey.

Them yestlyby myczynyl myczynyl,
maly wsthan wojewodzynych,
owzemby przedawaly drozey, mychly
yesth wsthanowno, thady yestlyby
byly z naszych myasth, maya
byc posswany przed podwojewo-
dcego; a byly lyby swyczynony,
thedy maya byc wynam sthem
naszym grzywen karany. A ye-
slyby byly myczynyl panow
duchownych albo swyczynych, tha-
dy maya byc przed ych pany
albo przed wrzednydy posswany,
ktorey yestly by byly prawem

swyczescemy, yz by sje rzec do
 swyathszyla, thedy these stherna,
 scryam przywien maya byc ka-
 rany thely droc, yely sje dopusczy-
 ly. A gdyby wojewoda s thany,
 my wozymy sprawyedlywoscy
 myesczany nyechryal, thany
 ma byc [14] postwan s urzedu
 y wynam sthem przywien sthoran.
 A yeslyby these panowye swyethcy
 albo duchowny nyechryely czymy
 sprawyedlywoscy s poddanyymy swy-
 my a bylyby postwany do sadu
 szemskiego o nyeczynjenje sprawy-
 edlywoscy, thacy na rokni przy-
 wazym kawythym maya byc
 stheruascryam przywien karany, sbo-
 rey wyry ma byc sadowy polowy,
 cza a stonye powobry polowycza.

Capit. III. O stharosthach y o cha-
 nyebnych rzecach. Caxim. Chag. fol.
 XXXVII.

Thy any nasy stharosthowye
 nye maya, ni logo sedzyc o rzec
 hanpbna, proces ystca, wyawscy
 yscly sje o swim wozym yawnye
 wysnat.

Stharosthowye slore arthyculj
 maya, sedzyc. Tazel. fol. XLV.

[15] Staszynemy, yz stharosthowye
 nyemaya, sedzyc, yedno o czlyry
 rzecy, a tho o gwalczenje byatey glo-
 wy, o drapyesthwo na dobrowol.

nych drogach, o szalenie, o gwałtli
domowy, kto tego najdziej nie dom.

O sądkach grodzkich. Casini.
fol. XCIII.

Skarosthowy sądy grodzkie
wstecz niedziej maja, sędzyc, kto,
re przez wasnego thyczen przez
thym maja, wywolacz, kiedy a na
ktorym miejscu maja, być sązone.

O co skarosthowy maja, sędzyc.
Tol. Tagello fol. XLV.

Skarosthowy maja, sędzyc o
rozbyczye drugi, kiedy dramacie
yccaya, o tym, co ogniem pali,
o gwałtli domowy, o gwałtli białej
gławy.

Na ktorim miejscu skarostha
ma sędzyc. Casini. fol. XCVII.

Skarosthowy niemaya, sędzyc,
jedno o thyczy arliculy wysrey
opysane.

[16] O sądkach starozkich. Tolcan.
Alber. fol. XCVII.

Skarosthowy maja, sądy grodz.
skie sędzyc w szereg niedziej, na
ktorych maja, samy bywac; a
wsrey niezbytnowocy mogą sędzycgo
prawnego a oryadtego w onym ska.
rosthowy miejsc. Co to czynyc
maja, pod stracemym skarosthowa.

O wykreanym sądku skarosthowym.
Tol. et cod. Ed. Karymupis fol.

XCVIII.

Gdy skarostha sądy wysrey

nysa sthyryz ardiculy wyszey napsy,
same albo innego czasu, albo na
ynszym wysseku, nysa swytlym,
tharowe skaszanie czynnymy ny,
cenne.

Skarosthowye od wysowany.
Lohan. Al. fol. CXII.

Skarosthowye ^{ck} any podskarow,
czyem niyema byc placono od
wysowany, thakto wosnyem ni
wedlug obyczaya.

[17] O czo skarostha ma porzowac.
Tot. et eod. Kazymyru

Skarostha th hi skardze nyemnie
porzowac, jedno o wyborye nyem,
ney paney a o sty wosnyem ha,
nyemny.

Kazymyru^s describit hoc 4 orbi,
culos fol. XCIII.

O exequiency w porzowach.

Skarosthowye nyemny exequowac
porzowacy porzowac masdeni pod
wynom sthem gorynyem.

O skarosthach y wrzednikoch
nyemnyadlych. Totem et eodem.

Totem Sigismundus Cracovie in con,
uentu coronacionis anno 1507.

Skarosthowye y ynsy wrzedny,
czy maga, byc wyedy w oney rze,
ny, gduye skarosthwa albo w,
nydy dnyemny; a stozby snych
nyemnyadlych, thakny wrzed bracy.

Dysthy skarosthowye o czo maga

bycz wydany. In comientu Crac.
fol. LXXII.

[18]. Przełożenie. Tło wybyc fany wye,
na, thesz gdy brath bratho dzyalu
swolycz nyechce, thesz gdy tło do go
wypedky s podaynego dzycscenya.
O exequicye xramyenia drulewstwy,
go. Tol. et col.

Gdy tło na tym prawem przeskysce,
ysz tła rzece nyz bedzye odessana do
grodni, thedy them, co przeskysce, ma
dwa strocz klacz na czaq a dwa
strocz na wyatanye; a gdy nim bro,
nyz beda, czaq y wyatanya, thedy
go ma zdacz o tło, yz bronyl czaq
y wyatanya, a polnym ma stharos.
stha s tym fustacz wydra swego y
wyszacz go s ramyenia drulewstwygo,
xallad xalwyszy.

Vina na stharosthi o exequicia.
Sig. fol. III.

Stharosthy stharosthowe nyechyely
exequiowacz thego, co na ych wrczot
nolery albo omyszkowaly, thaczy
yely w pyenyadkach dzycera stha.
rosthwo, thedy wyny sthem [19] grey.
wyny maya bycz starany, a yely tłu
wpernyey reze dzycera starosthwo,
thedy ye maya stracye.

Vina na sthorosthy y na thy, co
dzycera, drulewstho, a omyszka,
mayo, granicz. Sig. fol. XX.

Gdy by stharostha albo czy, co
ymyeny nare dzycera, omyszka,

lyby na granycach, thaczy wy,
nam maja, byc karany, a tho
dwyemadzyesthy a osmyam groy,
myen, ktorey nam potowycza a sto,
nye potowycza.

O rodu th' skarozie. Sigi. fol.

XXVI.

Gdy tego poswa, th' skarozie, the,
dy thakowy rok nyemwce byc
preklatan z ynszym poswuy y
owsem maja, byc sadzone we
dwyce nyedzely, a nyemaya, th'
dy poswuy, yedno yedne odwolo,
ce, a tho na wthnyym rodu, ya,
no na karwym odpuwyadacz.

[20] Skarosthowye y ynszy dzyer.
stawcy nyemaya, gualth' sky.
nyce w granycach. Fol. et eod.

Skarosthowye y ynszy dzyer,
stawce ynyenya naszego cnyner
gualthow nyemaya shoto gra,
nyce skachrye, y owsem ktoreby
byly pzet conyozarce wcy nyone,
thych gualthem skacyer nye may.

O skarostkach nyozpaltych.

Wid. Id. Sigismundus Pyoth.
howe, anno 1579. Fol. Wannes
Albertus fol. XCII.

Skarosthowye y ych wzednyer
maja byc w nyemy osyedly pod
stracnym skarosthwa.

Skarosthe yato poswaci. Sigi.
in const. Crac. 1532. Fol. Sigismun.

1.
dus Cracovie in conuencione corona,
cionis anno 1507.

Gdy starostha domni i urzadu
krozwode czyni, tedy go przed nar
porwac; a yedy albo o swe ymzyny,
tedy go do radu stuzencgo porwac.

[21] O starostczy, czo nyeczyny exe,
quicy. Sigismun. Pryorh. 1578.
Tol. Sigismundus fol. VIII.

Starostha, ktorj nyeczere exequii,
wac tego, czo nalezy na yego w
rad, a bedzie o tho porwan, tedy
przepada wyzy albo grzywozen stho,
nye tedy, ktora krozwode ma albo po
zywa.

O wrezobnyloch nyecznyadlych.
Sigis. fol. IX. Tol. Joannes Alber,
tus. Tol. Sigismundus primus.

Wrezolow wrezobnyloch nyeczny,
jedno ludzjom wyadlym w oncy
zyemy; a yedybyssmy daly, tedy
tedy ma nyecz wyadlowce do
pud roca pod straczenym wrezobu.

O exequicy starostczy in pro,
gress. fol. XXXVII. Tol. Sigismundus
fol. III.

Ktoryby starostha omieszlawat
czynyc exequicy, tedy powodowey
przepada przyezyczala grzywozen,
o ktora wyza, yedyby byl porwan,
tedy na rohu przywazym ma star,
nace [22] a stronie y nam wyza
prerzecony, wloszyc tedy stoc,

yelyby był porwany, a exequiency
wczynycz pod twardym wynamy, a
ma exequiency we stwii a we
stwii niedryelach.

O wrzodkze grodzkim. Tol. cod.

Wrzod grodzki ma być karole,
ni gotow czynycz sprawiedly,
wocer o rwyse wyssthepny, o sto,
re wyssthepny rodu przedludac nye,
ma z ynczynny porowy do radu,
ale maja być we stwii niedryel sa,
dronj, okrom swyath nyelnych albo
niedryele.

O stharosthach. Tagiel. in from.
fol. I.I.

A radnemii cziobryemcowy mya,
stha any samku rzodkze nyedamy.

O exequiency duchowym. Tagiel.
in from. fol. I.XVII.

Gdyby do naszych stharosth o
myesthat exequiency na thym, co
sye [23] dat klac rok y scese nye,
dryel, tedy thacy stharostha przest
sad duchowny moze być zastęth.

Tol. cl cod. fol. I.XVIII.

Gdy stharostha albo then, do mye,
scye stharoscye bryma, omyssta,
wat by albo nyechryal by exequi,
ency czynycz na thadym, co cryt,
fy slawthe rok y scese niedryel,
tedy thacy maja być samy sa,
klecy tak dlugo, az thenni doszye
wczynya, co na ych wrzod nalczy.

O tym, co cyfry sławshwe. To.,
gel. in prinj. fol. I, XVII.

Ktoryby cłowek s fudolanych na,
sych cyfryal sławshwe rok y szeser
miedzyel a byl by wdeslan w sadu
duchowneho do grodu z przyrodeu
prawa, thozgo wrythly dobra
tak rúchayacego yako y myerü,
chayacego yego maya byer fobra,
ne forer podstharoscygo, maya
byer trymane, tak stigo yser, albo
then cro wynyer, albo podstharo,
scye [24] z dochodow onego wynnego
ymyenyu kaplaczy themi, cro kaktal.
A gdy yusc kaplaczy y s sławshy be,
dye rossgreran, thedj na mandal
nare ma byer wrythly wrúcono.

[Th. tho yusc shacono na walnym
syemze w Pryothkowye 1563].

Signifikowce sharonshamy byer
nyemroya. Cas. Magnis fol. XCIII.

Obycznyemy, ysz zadnego wojewo,
dy any castellanow sharonshy nye,
wrynymy.

O castellanich y o wredzylch.
Casimir. fol. XCII.

Obycznyemy, ysz radnemü cas,
shellanay y ynszych wredow nye,
slamü, yedno ludzjom godnym a
zastharanym a mardzin, shozryby
myely wryadlowe w oncy syemy tham,
golnye wraol wacüie.

O duithoyensshwach. Tohan.

Alber. fol. XCII.

[25] Bozhoyenosthwa y wrzedy nyemaya, byoz slawany, yedno lu, deyom nyestkayozczym w szemy, wyadnym; a yestlyby ye shol rosdai ynaczej, shedy shadowy nye more wzywacz wrzedni szre, so, any mi postuzsensshwo ma bycz powymno w ywego wrzednye, abowym shol wczynyt forzecyw przysjedre.

O canclyrzu. Alex. fol. CXIII.

Canclyrz s podcanclyrzem bys, show sobye forzecywnych s kanclaryey wydawacz nyemaya.

O canclyrzshwye. Sig. fol. III.

Canclyrz y podcanclyrze ma bycz yeden duchowny a drugi swyeczny, abowym bywajoz nye, shore sprawy w kancelaryey, shoryny nye duchowny paracz nye, mozo.

Capitul III.O duchownych. Toha. Al. fol. CXVIII.

[26] Duchowny szobrycz nyemay (1) rzeczy ziemnych, a rany (2) szrywd ziemnych, yauo o gra, nyce, o calyckye, o rany, o chlopa szyeglego dochodrycz nyemaya, yedno prawem ziemnym.

De eod. Sigis. fol. XI.

Swyeczny chowzet nyema bycz

poszywan do sądu duchownego o
rzeczy ziemskie any o dług pozycy,
czony any umawiony.

Albo kogo przewoze o rzecz ziemską
do sądu duchownego. Sigis. fol.

XXV.

Ustawyliśmy, yz gdyby clowpek
swyetskij clowpeka swyetskijego
prawa w sąd duchowny, o rzecz
sądowy duchownem niy matka,
yacza, thakny ma być dwyema
dziesetly wsmysa grzywien ka-
ran, ktorey wyny nam połowycza
a stronie połowycza; a thakny
wyny gradsky wrad wyzygacz
ma.

O poddawaniya. Alex. fol. CXXIX.

[27] Kloriby northyzan wproszyl
poddawaniye w papiesza pod tym,
thakny northyzan y jego przya-
czyl ma być karan na czyle
y ma ymnyca.

O opaczych, proboszczach. Sigis.
fol. 1558.

Thyedy w klasztorze opata albo
probosca pmar, thedy w thym
klasztorze katony narodni sla-
checskijgo a polak ma być o-
patem albo proboszczem obran. A
yedy w thym klasztorze niy
bylo slachczyca tak godnego,
thedy go wsmysca s ynszego klata,
thora thegoz katoni; a niy było,

A wyc ma w r. 1558 f. 1558
na ta d. 1558, jad na
bylate!

bybygo w ynnym klasztorze, thedy
obracz zakonnyka knyzecego maro-
du, godnego, yedno aby polaka.

Duchowny nyz maya, nyz woda,
wacz w rzecy szemstuj w radly.
Sigis. Pjot. 1558.

Vsthaiilistuj, yzby kaplany y
czy, [28] czo trzymaya, porzuthy
dichowne, w sprawie radu szem-
stuj any maya, procurowacz a,
ny pycarzyn any podfyzuj bycz,
czego ym sedyowuje szemstuj maya
bronycz, odrom ych wlasnych sce-
czy. Scharosthowe czy mogoz
nyecz pycarze, shogo chora, abo,
wym ka ych wysthepny powymny
odpowyadacz.

O shgodach sluchowym. Car.
ter. in princ. fol. LIX.

Wto wozny yawa, szbode szkorenu
s dichownych, shawy ma bycz
pored sharosthuz porwan, na shore
szkode ma powod shwodrycz yako
o gualth domowy. A bedryly nyz
cheryat poswany udwyecz, sho ma
yego woley, yedno ysz nyz shymore
shycrayem ma shwodrycz: [ma
shawycz szecz swyathkow, szto,
nych maya, wybracz dwi, sztory,
ny ma odwod przyseyacz].

A yszlyby sharostha daleko
byt a doyalto nyz w Bradowszuyey
szemy, thedy powod mwoze [29]

2
ytera porwac przed nas, a wlaszera
gdzbyssmy byly w xepiny.

O poddawaniu. Alex. in priu.
fol. CXVII.

Podawania sadny mycet nye,
mosze w dryerszenya fores narogo
doswolena. A ktoby ktore benefi,
ciim wskyat a mybysmy nyefroy,
swolyly, thady ma byc wygnan
s tworiny, a yego mayethnosce
y yego blysszych ma byc wszyetha.

O kwateryech. Casini. magnis
fol. XV.

Capitu. V.

Gdyby slowyca dobrej stawy byt
ostarscon o yady qwalth, thedy
powod ma sthawyc szesc swyath,
shaw, s ktorych szescy dwa maja
byc wybrany, s ktorymy stwye,
ma ma powod stwycer qwat,
thi. A yestlyly nye dowyodlth,
thedy porwany ma yz sam od,
wyer. [Thadyer therc odwod y
o szrode duchownych].

Wlo domi wessnye czo qwat
them. Casi. magnis fol. XXVII.

[30] Wlo domi czo wessnye qwat,
them racynye albo czo ynskego,
thadowa rzec wynyen wrocyce
ped wynam szesc przynen, abo
wym y o szue prawem nyegrat
them nye obchodryc.

Wlo qwalthem cze rola, rozse.

Tol. fol. XXVIII.

Wto cze rola, korze albo naszey
gwalthem, then traczy naszyenye
do thego, cze yesth rola, pod wy,
nam brzech grzywien.

Wto domni woly wessnye. Tol. et
eod.

Domni woly wessna, gwalthem,
thevly then, czo mi wessna woly,
ma gwalth oswyathszyc; za tha,
ny wgwalth ma gwalthowny dace
od naszego wolu stwa gr. wny
szec grzywien: radowy 3 a stro.
nye 3.

O gwaltcy domowym. Twar.

Alb. fol. CVII.

Gdy kogo nayda, na dom gwalthem
y sabya, albo ranya, obrithnye
kogo w domni, thady gwalth ma
byc oswyacron. [31] O ktory
gwalth porwac do gradu y do,
wycer a tho thau: shawyc oss,
nyanascrye oswyathkow w sadu,
s ktorych szec maye, byc obrany
slachty dobrej, sbawney, wyadtey
z onegocz powyathni, wojewocis
sthwa, gdrzeby rye sthat gwalth,
s ktorymy powod ma poproszyc
gwalth. A gdy poproszycere, the,
dy gwalthowny garlo traczy
a pomocnycy thawycy gwat,
thi wedling slawnego prawa ma,
ya, byc sadzeny. A ktoby kogo

fołhwarczyt o kwalth domowy, thar-
ny fołhwarcka ma być rozumyan
besiecznym, a na swark fołhwar ma
być przysskowan. O ktory wyssthepck
thar na powoda yako y na posswa-
nego myzby był do wyexi wradon,
bedzyem nye wokoł tharney rzeczy
pewnye dowyadłowace. A yestlyby
ktory s mych wryekit s kowilesthowa,
thedy ma być rozumyan besieczny.

O kwalckery byatey głowy. Casini.
Thagnis fol. XXX4.

Colyby kto byata, głowy kwalckeryt
w leszye albo w polu, golye thara
[32] byata głowa myz trzy dny wy-
nyda, ma przyssk do wry, co blysey,
a swoławsky ludzy ma ym okaracz
qwalth then, co nye yey solhat, kto-
rego kwalthi goly dowyodrye ona
byata głowa ouymy wyemnyady, thedy
thego tho kwalthownyra gawto ma
narey laczce a na woley przyaccyot
they byatey głowy. Tedyby thare
byata głowa kogo fołhwarckata
a thego kwalthi wyemnyanyj nye
dowyadła, thedy then, co mi wy-
ny data, ma nye odwycer skocznyam
swyathny tobye rownyj; a od-
wycerzly nye, thedy tha byata
głowa ma być stuznam wynam
karana.

O kwalckery radon, postom.

Sigis. fol. XIII.

Wshawilistny, yz gadyby kto

radę nasze którego kolwiek stha,
 mi albo thesez powly nasze albo
 ryemsszj bedaczym na ryemye
 albo thesez yadaczym na ryem
 tak walny jako powyathowy
 narcedi by gualthownye a wery,
 nyl by storemni gualth tak w
 domu jako w polu, a the cthy,
 ry nyedryele przed ryemem
 [33] a cthyry po ryemye, the
 dj thady ma byc sadron jako
 obracycyl magestatu królewskj.
 go. Thakasz thesez wyua y ka,
 ranje o comisarce albo o redrye,
 storry by sprawowaly o rzecz po
 spolita.

Kto wessmye byala glowa.
Sigismun. Crac. 1532. De eod.
wha. Alber. fol. CVIII.

Ktoby wscyal gualthem bya,
 ta glowe a byl by przed nasz
 poszwan a ona byala glowa
 wysnalaby rye, ce ya wscyal
 gualthem, thedj thady gual,
 thownyk na cry ma byc fore,
 sharan. A wysnala lyby, ce ya
 wscyal ka yey wolam, thedj tha,
 ra ma byc odsadrona wycry,
 sthego y macryerysthego wy,
 na wyecrymy crasy.

O ryanye. Car. Chagnis
fol. XXVIII.

Kto domni wessmye gualthem

wosz ryana, wynem mi sa nye
slach sctoz q. z wynam sctozam
gryngyen, stonze try a sadowy
try.

[34] O sctozie. Tol. et cod.

Kto konni rytho wessnye
gwalthem na polu me dnye, w
ni alio loco.

Cap. VI.

O sctozie, o shasceny sctel.
Casimiris tercius fol. XC.

Clu wssyphky, ktore sa nada,,
ne po smyescy krola Wladysla,,
wa, oycra naszego, Casimir. 1.,
w nyewec obracrami.

O sctozie, o sctel wyby,
raya a prawa nyemaya. Tol.
et XCI.

(Tol. Alexander fol. CXV).

Ktoby sctel wybyral, na czo by
prawa nyemyal, then ono y
nyemze bracy, na ktorym clo
wybyra; ktore nyemze na
nase przyer ma sa swycesce,,
nyem prawa.

[35] O wolnoscy slachecsskoyey
o csla. Tol. Alber. fol. C.

Celnicy pod wynam przyryle,,
ya wyszey opysanego od slach,,
thy od solj y od ywre sctozy
bracz cla nyemaya. A ktoryby
sctelny bral, than osyadly yako
y nyeosyadly, than wynyen

x) awyciz keniem.

nyse
nyam
lowy

, vt

el.

ada,
ypla.,
- 1,

wiby,
Ed.

).

oby
y "
clo
a

esse,

wyey

yle "
slack,

erry
ryby
yako
m

x/

